

REACTIENOTA OVERLEG EN INSPRAAK

**BESTEMMINGSPLAN SEXBIERUM -
UITBREIDING GLASTUINBOUW**

**Reactienota Overleg en Inspraak
Bestemmingsplan Sexbierum -
Uitbreiding Glastuinbouw**

Code 101702 / 03-03-11

GEMEENTE FRANEKERADEEL 101702 / 03-03-11
REACTIENOTA OVERLEG EN INSPRAAK BESTEMMINGSPLAN
SEXBIERUM - UITBREIDING GLASTUINBOUW

TOELICHTING

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>blz</u>
1. INLEIDING	1
2. OVERLEG	2
3. INSPRAAK	11

<u>Bijlage 1</u>	Overlegreacties
<u>Bijlage 2</u>	Reacties Ecorys

1. INLEIDING

Procedure inspraak en overleg

Op grond van artikel 3.1.1. van het Besluit ruimtelijke ordening dient het bevoegd gezag bij het voorbereiden van een bestemmingsplan te overleggen met betrokken bestuursorganen en adviesorganen. Daarnaast kunnen belanghebbenden, conform de inspraakverordening van de gemeente Franekeradeel, inspreken op het voorontwerpbestemmingsplan. Het voorontwerpbestemmingsplan Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw heeft met ingang van 24 juni 2010 gedurende 6 weken ter inzage gelegen. Tegelijkertijd hebben ook de voorontwerp Structuurvisie Sexbierum Glastuinbouw en de Startnotitie Plan- en project-m.e.r. Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum ter inzage gelegen. In deze *Reactienota Inspraak en Overleg* wordt verslag gedaan van de ingekomen inspraak- en overlegreacties die betrekking hebben op het bestemmingsplan en tijdens de periode van ter inzagelegging zijn binnengekomen.

Opzet reactienota inspraak en overleg

Er zijn zeven overlegreacties ontvangen die betrekking hebben op het bestemmingsplan. Deze reacties worden in hoofdstuk 2 van deze nota besproken. Per opmerking wordt aangegeven of er aanleiding bestaat tot het aanpassen van het bestemmingsplan. Er zijn geen belanghebbenden die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om in te spreken.

Opsplitsing overlegreacties

Een aantal overlegreacties, of delen van overlegreacties, zijn gericht op de voorontwerp Structuurvisie Sexbierum Glastuinbouw. Deze reacties worden separaat behandeld in de procedure voor de totstandkoming van de structuurvisie. Daarnaast zijn reacties binnengekomen welke zowel betrekking hebben op zowel het voorontwerpbestemmingsplan Sexbierum - Uitbreiding Glastuinbouw als op de Structuurvisie Sexbierum Glastuinbouw. De onderdelen van deze reacties die betrekking hebben op de structuurvisie, worden in de procedure van de totstandkoming van de structuurvisie behandeld, de onderdelen van deze reacties die betrekking hebben op het bestemmingsplan worden in deze nota behandeld. Deze reacties worden dus opgesplitst. De overlegreacties zijn toegevoegd als bijlage bij deze reactienota.

Anonimisering

Op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens is het niet toegestaan om persoonsgegevens (zogenaamde NAW-gegevens: naam, adres en woonplaats) van *natuurlijke personen* te verwerken zonder bijvoorbeeld een wettelijke grondslag, dringende noodzaak of toestemming van de betreffende personen. Er zijn echter geen natuurlijke personen die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om een reactie te geven op het voorontwerp. De namen van overlegpartners zoals stichtingen, verenigingen en bedrijven, die niet zijn gerelateerd aan natuurlijke personen, worden wel genoemd in deze reactienota.

2. OVERLEG

In het kader van het overleg ex artikel 3.1.1. Besluit ruimtelijke ordening (Bro) is het voorontwerpbestemmingsplan toegezonden aan de vaste overleg- en adviespartners. In deze notitie zijn de ontvangen overlegbijdragen voorzien van een reactie. Waar dat tot aanpassing van het voorontwerp bestemmingsplan heeft geleid is dat vermeld. De volgende instanties hebben gereageerd:

- A. Brandweer Fryslân
- B. Milieu Adviesdienst
- C. Wetterskip Fryslân
- D. Friese Milieu Federatie, mede namens de Waddenvereniging
- E. Gemeente Harlingen
- F. VROM-Inspectie
- G. Provincie Fryslân

In het navolgende wordt ingegaan op de opmerkingen die betrekking hebben op het bestemmingsplan. De gehele overlegreacties zijn opgenomen als bijlage bij deze reactienota.

A. Brandweer Fryslân

Opmerking

Brandweer Fryslân concludeert dat er zich in het kader van externe veiligheid geen knelpunten voordoen, omdat er geen inrichtingen met gevaarlijke stoffen in de nabijheid van het plangebied aanwezig zijn en er daarnaast geen sprake is van vervoer van gevaarlijke stoffen. Brandweer Fryslân maakt in het kader van haar adviestaak gebruik om zich uit te spreken over enkele proactie aspecten, waar bij nieuw te ontwikkelen (woon)gebieden naar gekeken kan worden. Hierbij gaat het onder meer om bereikbaarheid, blusvoorzieningen, opstelplaatsen en opkomsttijden. Er wordt verwezen naar de “Handreiking Proactie Fryslân”, welke is bijgesloten bij de overlegreactie en gebruikt zou kunnen worden bij de inrichting van het plangebied. Geadviseerd wordt om contact te zoeken met Brandweer Noord West Fryslân.

Reactie

De genoemde aspecten zullen bij de definitieve inrichting van het plangebied worden meegenomen. Ten tijde van uitvoer van de inrichting zal contact worden gezocht met Brandweer Noord West Fryslân.

Aanpassing

Deze opmerking leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

B. Milieu Adviesdienst

Opmerking

Het is de Milieu Adviesdienst met betrekking tot externe veiligheid opgevalen dat in het voorontwerp is aangegeven dat het rijk alleen beleid kent voor hogedruk aardgasleidingen voor gasleidingen vanaf 20 bar.

De aangegeven druk dient 16 bar te zijn. Hierbij wordt verwezen naar het ontwerp besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) en de brief van het ministerie van VROM van 22 september 2009 gericht aan gemeenten en provincies, waarin geadviseerd wordt om bij ruimtelijke plannen al zoveel mogelijk rekening te houden met de normen uit het ontwerp-besluit.

Reactie

Artikel 2 van het Bevb regelt de reikwijdte van het besluit: op welke buisleidingen is het besluit van toepassing. In het tweede lid van het genoemde artikel wordt de ministeriële aanwijzing ingekaderd. Voor buisleidingen met aardgas hangt het externe veiligheidsrisico bijvoorbeeld samen met de druk in de buisleiding. Hogedruk aardgasleidingen hebben een druk van 1600 kiloPascal (=16 bar) of hoger, aldus de toelichting van het Bevb. Ten onrechte is in de toelichting van het voorontwerp een waarde van 20 bar opgenomen. Gezien het feit dat de gastransportleiding die in het plangebied gesitueerd is een druk van slechts 8 bar kent, heeft dit echter geen inhoudelijke gevolgen vanuit het oogpunt van externe veiligheid.

Aanpassing

De tekst van de toelichting wordt in overeenstemming gebracht met het Besluit externe veiligheid buisleidingen.

C. Wetterskip Fryslân

Opmerking

Het Wetterskip voldoet middels de overlegreactie aan de gevraagde watertoets. Er wordt aangegeven dat regelmatig overleg is geweest tussen de gemeente Franekeradeel en Wetterskip Fryslân over de glastuinbouw bij Sexbierum. In het waterhuishoudingsplan "Waterhuishouding nieuw en bestaand glastuinbouwgebied Sexbierum" zijn waterhuishoudkundige afspraken vastgelegd en uitgewerkt. Indien de waterhuishouding in het gebied wordt uitgevoerd zoals opgenomen in het waterhuishoudingsplan, en in geval van wijzigingen overleg wordt gevoerd met Wetterskip Fryslân, worden geen waterhuishoudkundige bezwaren gezien en wordt een positief wateradvies afgegeven, waarmee de watertoetsprocedure is afgerond.

Reactie

Uitgangspunt is om de waterhuishouding in te richten conform het waterhuishoudingsplan. Indien zich wijzigingen voordoen, zal in een vroeg stadium overleg gevoerd worden met Wetterskip Fryslân. Voor het overige wordt de reactie ter kennisgeving aangenomen.

Aanpassing

Deze opmerking leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

D. Friese Milieu Federatie, mede namens de Waddenvereniging

Deze overlegreactie heeft zowel betrekking op het voorontwerpbestemmingsplan Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw als op de voorontwerp structuurvisie Sexbierum – Glastuinbouw.

Derhalve is de overlegreactie opgesplitst. De opmerkingen die betrekking hebben op het bestemmingsplan worden hieronder besproken, de overige opmerkingen worden in de Reactienota Overleg en Inspraak van de structuurvisie behandeld.

Opmerking

De Friese Milieu Federatie geeft aan dat uit een eerder bestuurlijk overleg door overheidspartijen is gesteld dat duurzaamheid en milieu bij het project Waddenglas hoog in het vaandel staan. Indien deze aspecten volgens milieuorganisaties voldoende in de plannen gewaarborgd zijn, zullen zij geen bezwaar tegen de plannen maken. Nu dit volgens de Friese Milieu Federatie niet het geval is, zal hier in een volgend bestuurlijk overleg op worden teruggekomen. De Friese Milieu Federatie ziet op het gebied van natuur, landschap en milieu geen verbetering ten opzichte van het vorige bestemmingsplan.

Reactie

Ten aanzien van de planvorming zijn diverse maatregelen genomen met de doelstelling om de aspecten duurzaamheid en milieu een prominente rol te laten spelen. Zo is met betrekking tot duurzaamheid de provinciale studie "Verduurzaming Waddenglas" (provincie Friesland, september 2009) in de planvorming betrokken. Op overige milieugerelateerde aspecten wordt in het Milieueffectrapport (MER) uitgebreid ingegaan. De overige opmerkingen worden ter kennisgeving aangenomen.

In het bestuurlijk overleg is het duurzame energie-concept 2010 uitvoerig besproken. Dit concept is integraal opgenomen in het MER als "drager" voor het Bestemmingsplan

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt tot aanvulling op de toelichting van het bestemmingsplan. In de toelichting wordt verwezen naar het duurzame 'uitrolbare' energieconcept zoals in het MER opgenomen.

Opmerking

De Friese Milieu Federatie stelt dat een ruimtelijke onderbouwing ontbreekt, waarin aangegeven wordt waarom het wenselijk is om het westelijk deel van het plangebied als eerste te ontwikkelen. Mocht de tweede fase geen doorgang vinden dan ontstaat er een uitstulping van glastuinbouw. Er wordt voorgesteld om de uitbreiding van de eerste fase geheel te laten aansluiten bij het al bestaande glastuinbouwgebied.

Reactie

Uitgangspunt van de planvorming is integrale ontwikkeling van het gehele glastuinbouwgebied. Gelijktijdige ontwikkeling van het gehele glastuinbouwgebied is echter niet haalbaar, waardoor een fasering in de realisatiefase is vastgelegd. Door landschappelijke inpassing zal geen sprake zijn van een uitstulping van glastuinbouw. De landschappelijke inpassing aan de oostkant bestaat voor het grootste gedeelte uit de groene kades van de gietwaterbassins met daarachter het glas. Centraal daarin, in de as van de toekomstige centrale hoofdas, komen de bedrijfsgebouwen.

Aan de zuid- en westkant komen (zijn inmiddels al aangelegd) rietzones en waterpartijen, aan de zuidzijde nog aangevuld met wilgenbosjes. Om de hoogte van de kassen "te verzachten" worden aan de west- en zuidzijde ook aarden wallen aangelegd. Indien door gewijzigde omstandigheden het oostelijk deel van het plangebied niet geheel ontwikkeld wordt, zal voor landschappelijke inpassing worden gezorgd. Bij het upgraden van het bestemmingsplan (na 10 jaar) zal dit bij de evaluatie expliciet worden meegenomen.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt tot verduidelijking van de toelichting van het bestemmingsplan op dit punt.

Opmerking

De Friese Milieu Federatie geeft aan kennis te hebben genomen van het door Ecorys opgestelde economisch onderzoek (d.d. 12 mei 2010), en is verheugd dat de eerder vermeende uittocht van tuinders uit Zuid-Holland niet heeft plaatsgevonden en ook niet zal gaan plaatsvinden. In het onderzoek wordt geconstateerd dat groei van glastuinbouw uit Noordwest Fryslân zelf moet komen. Bij het onderzoek worden echter enkele kanttekeningen geplaatst.

Reactie

Het economisch onderzoek is uitgevoerd door een deskundige en onafhankelijke instantie, waardoor er in beginsel geen reden is om te twijfelen aan de juistheid van het onderzoek. De door de Friese Milieu Federatie genoemde punten zijn desondanks voorgelegd aan Ecorys, en door Ecorys voorzien van een reactie. Deze reactie is terug te vinden in bijlage 2. De gemeente Franekeradeel conformeert zich zowel aan de uitkomsten van het onderzoek, als aan de door Ecorys gegeven reactie zoals opgenomen in bijlage 2.

Aanpassing

De gemaakte opmerkingen leiden niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Opmerking

De Friese Milieu Federatie dringt er op aan om de volgende opmerkingen mee te nemen in het lichtonderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd:

- In de berekeningen voor de lichtemissies dient te worden uitgegaan van het maximaal mogelijk oppervlak aan verlichte kassen;
- De 'worst case' situatie dient berekend te worden. Indien hieruit blijkt dat de lichtnormen overschreden worden, dient te worden beschreven wat er gedaan wordt om de effecten tegen te gaan;
- In berekeningen van het lichtniveau moet rekening gehouden worden met lichttoename als gevolg van kieren en lichtbelasting bij bijzondere weersomstandigheden;
- In het onderzoek dient duidelijk te worden aangegeven welke lichtsterkte in de kassen er bij de berekeningen is gehanteerd;

- Als afstand van het kassengebied dient de rand van het kassengebied tot aan de rand van de Waddenzee gehanteerd te worden;
- In de berekeningen dient naast de verlichtingssterkte (uitgedrukt in Lux) ook de luminantie, het ophelderen van de hemel (uitgedrukt in candela), meegenomen te worden;
- In de berekeningen dienen bijdragen van cumulatie op een kwantitatieve wijze in beeld gebracht te worden;
- Er dient een strengere norm dan de huidige voorgestelde drempelwaarden van 0,1 Lux gehanteerd te worden.

Aan dit laatste punt wordt nog toegevoegd dat de gekozen waarde van 0,1 Lux arbitrair gekozen is, waarbij niet op voorhand gezegd kan worden dat geen effecten op het leefmilieu van de Waddenzee optreden. Ook een poging tot verhoging van de productiewaarde, kan leiden tot het gebruik van meer licht per vierkante meter.

Reactie

Er is een MER opgesteld. Aspecten met betrekking tot lichthinder zijn onderdeel van dit MER. Bovengenoemde opmerkingen zijn meegenomen bij het opstellen van het MER. Uit de uitkomsten van het MER blijkt dat lichtaspecten geen belemmering vormen voor de uitvoering van het project.

De uitkomsten van de MER zijn verwerkt in de plantoelichting.

Het inmiddels uitgevoerde lichtonderzoek (onderdeel van het MER) wijst uit dat met name het kieren in de na-nacht tot ongewenste lichteffecten kan leiden. Het is de bedoeling dit te voorkomen met extra eisen en maatregelen. Het zoeken naar een maximale en acceptabele lichtreductie is de inzet/ambitie. De uitkomst daarvan is op grond van het MER verwerkt in het bestemmingsplan (specifieke gebruiksregels).

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Opmerking

De wens bestaat om het nieuwe glastuinbouwgebied het meest duurzame kassengebied van Nederland te laten zijn. Veel duurzame energieopties hebben echter een onrendabele top of een lange terugverdientijd. De Friese Milieu Federatie vraagt zich af hoe tuinders worden overgehaald om toch voor deze opties te kiezen, nu uit het onderzoek van Ecorys blijkt dat verplaatsing van bedrijven vooral wordt gedreven door kostenbeheersing. Hierbij dient een koppeling gemaakt te worden met de laatste en toekomstige stand van de techniek. Voor wat betreft het bestemmingplan dient ruimte gereserveerd te worden voor meerdere duurzame energieopties, zoals een leidingtracé ten behoeve van restwarmte en een collectieve voorziening voor warmte-koude opslag.

Reactie

Uit recente haalbaarheidsstudies is gebleken dat een concept waarbij gebruik gemaakt wordt van duurzame energieopties zelfs met de huidige lage gasprijs financieel haalbaar is. Mocht desondanks sprake zijn van een onrendabele top, dan zal deze afgedekt worden door middel van subsidies.

Daarnaast is gebleken dat door verzoeken vanuit de consument, tuinders op zoek gaan naar duurzame energievoorzieningen. Dit heeft geleid tot acceptatie bij tuinders.

Het duurzame energieconcept is en wordt besproken met zittende tuinders uit Sexbierum en Berlikum. Bij hen bestaat draagvlak mits de energieprijzen concurrerend is. Ook van belang is dat langlopende leveringsgaranties en prijsafspraken kunnen worden gemaakt. Nu het concept aan deze voorwaarden voldoet, zullen de potentieel zich vestigende tuinders kiezen voor deze duurzame opties. Juist dit energieconcept zal vestiging aantrekkelijk maken.

Om nu te voorkomen dat tuinders onverhoeds zouden kiezen voor niet duurzame opties, is reeds in de algemene verkoopvoorwaarden opgenomen dat het energieconcept van de betreffende tuinder moet worden goedgekeurd door het gemeentebestuur.**

De genoemde energieopties dienen echter gefaseerd uitgerold te worden, waardoor de initiële investeringen beheersbaar blijven. Bovendien blijft het hierdoor mogelijk om eventuele nieuwe duurzaamheidsontwikkelingen in te passen.

Het leidingentracé is nog niet uitgewerkt en de collectieve voorzieningen vragen een dusdanig beperkte/kleine ruimte dat deze (nu) niet in het bestemmingsplan behoeven te worden opgenomen. Wel wordt in de bestemmingen "Groen", "Verkeer" en "Gemengd – Uit te werken" de mogelijkheid van leidingen opgenomen.

*** Formeel is dit het gemeentebestuur op aangeven/ beslissing van de Stuurgroep Waddenglas. De Stuurgroep zal bij de goedkeuring toetsen aan het duurzame energie concept.*

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt tot een beperkte aanpassing van het bestemmingsplan.

Opmerking

De Friese Milieu Federatie is van mening dat de kashoogte van 10 meter (met ontheffing naar 11 meter) niet past binnen een open en kwetsbaar landschap. Uit onderzoek van de Wageningen Universiteit zou bovendien blijken dat kassen hoger dan 8 meter geen economische meerwaarde hebben en gezien kunnen worden als extreem hoge kassen.

Reactie

De gehanteerde hoogtematen zijn in een eerder stadium afgestemd met LTO Noord in samenwerking met tuinders. In het eerder vastgestelde bestemmingsplan is de goothoogte gesteld op 8 meter en de bouwhoogte op 10 meter. Dit is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State niet als onevenredig hoog beschouwd. Dit valt meer impliciet uit de uitspraak af te lezen. Temeer nu uit andere uitspraken van de Afdeling blijkt, dat een hogere hoogte aanvaardbaar is als dit vanuit teelttechnisch, milieutechnisch en bedrijfstechnisch oogpunt gangbaar wordt geacht. In het bijzonder wordt (impliciet) aangegeven dat een grotere hoogte noodzakelijk kan zijn om de lichtreductie te bereiken.

In de planvorming van het genoemde bestemmingsplan zijn de bouw- en goothoogtes reeds naar aanleiding van een verzoek van Hûs en Hiem verlaagd van 12 en 10 meter naar respectievelijk 10 en 8 meter. Een nog verdere verlaging wordt niet wenselijk noch noodzakelijk geacht. Gezien het feit dat in het bestaande glastuinbouwgebied de goot- en bouwhoogtes respectievelijk 6 en 8 meter bedragen, zouden deze zelfde hoogtes voor de uitbreiding van het glastuinbouwgebied onvoldoende toekomstgericht zijn. Voorts wordt nog benadrukt dat de maximale kashoogte van 10 meter alleen gerealiseerd kan worden in combinatie met een maximale goothoogte van 8 meter, hetgeen de flexibiliteit al enigszins inperkt. Daarnaast worden, om de visuele hoogte van de kassen "te verzachten", aan de west- en zuidzijde aarden wallen aangelegd. De toekomstige kassen bevinden zich bovendien op een behoorlijke afstand van de weg. Deze omstandigheden (aarden wal en afstand) waren voor de ontwerpende landschapsarchitecten en Hûs en Hiem afdoende voor een positief oordeel over de goede landschappelijke inpassing.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

E. Gemeente Harlingen**Opmerking**

De Gemeente Harlingen geeft aan geen reden te hebben om inhoudelijk op het plan te reageren.

Reactie

Deze opmerking wordt ter kennisgeving aangenomen.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

F. VROM-Inspectie**Opmerking**

Het voorontwerpbestemmingsplan geeft de betrokken rijksdiensten aanleiding om in te gaan op het Nationaal belang Waddenzee in relatie tot licht-emissie. Eén van de te beschermen waarden in het Waddengebied is duisternis. De gemeente heeft zich gecommitteerd aan de afspraken van het convenant dat de Stichting Natuur en Milieu en de glastuinbouwsector in 2006 hebben afgesloten. In dit convenant zijn echter normen vastgelegd waaraan per 1 januari 2008 moet worden voldaan en normen die gelden vanaf 2014. Omdat het de VROM-Inspectie niet duidelijk is welke normen gehanteerd gaan worden, wordt verzocht om uit te gaan van de strengere normen die gelden vanaf 1 januari 2014 en deze in de regels van het bestemmingsplan vast te leggen.

Reactie

De normen die gelden per 1 januari 2014 worden gehanteerd. Daarnaast worden op een aantal punten aanvullende, strengere eisen gesteld, welke in de regels van het bestemmingsplan worden vastgelegd en in de toelichting van het bestemmingsplan nader worden onderbouwd.

Aanpassing

De opmerking van de VROM-Inspectie leidt tot aanpassing van de regels en toelichting van het bestemmingsplan op dit punt.

G. Provincie Fryslân

Deze overlegreactie heeft zowel betrekking op het voorontwerpbestemmingsplan Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw als op de voorontwerp structuurvisie Sexbierum – Glastuinbouw. Derhalve is de overlegreactie opgesplitst. De opmerkingen die betrekking hebben op het bestemmingsplan worden hieronder besproken, de overige opmerkingen worden in de Reactienota Overleg en Inspraak van de structuurvisie behandeld.

Opmerking

De Provincie Fryslân geeft aan zich te kunnen vinden in de keuze om, na vernietiging van het oorspronkelijke plan door de Raad van State, voor het gehele gebied een structuurvisie op te stellen en, vooralsnog, alleen voor de eerste fase van het nieuwe glastuinbouwgebied een bestemmingsplan in procedure te brengen. Verder wordt aangegeven dat de provinciale belangen ten aanzien van de ontwikkeling van glastuinbouw en ruimtelijke kwaliteit goed in het plan zijn verwerkt. Wanneer het plan als ontwerp ter inzage gelegd wordt, wordt toezending ervan noodzakelijk geacht.

Reactie

De opmerking worden ter kennisgeving aangenomen. Het ontwerp bestemmingsplan wordt te zijner tijd toegezonden.

Aanpassing

De gemaakte opmerking geeft geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

Opmerking

De oostelijke grens van het bestemmingsplan is tot aan de uitvoering van de tweede fase de grens van het glastuinbouwgebied. Voor deze oostelijke grens van de eerste fase is in het plan echter geen rekening gehouden met een (tijdelijke) landschappelijke inpassing.

Reactie

De landschappelijke inpassing aan de oostkant bestaat voor het grootste gedeelte uit de groene kades van de gietwaterbassins met daarachter het glas. Centraal daarin, in de as van de toekomstige centrale hoofdas, komen de bedrijfsgebouwen.

Aan de zuid- en westkant komen (zijn inmiddels al aangelegd) rietzones en waterpartijen, aan de zuidzijde nog aangevuld met wilgenbosjes.

Om de hoogte van de kassen "te verzachten" worden aan de west- en zuidzijde ook aarden wallen aangelegd. Indien door gewijzigde omstandigheden het oostelijk deel van het plangebied niet geheel ontwikkeld wordt, zal voor landschappelijke inpassing worden gezorgd. Bij het upgraden van het bestemmingsplan (na 10 jaar) zal dit bij de evaluatie expliciet worden meegenomen.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt tot verduidelijking van de toelichting van het bestemmingsplan op dit punt.

Opmerking

In het voorontwerp bestemmingsplan wordt geen aandacht besteed aan weidevogelcompensatie. In het bestemmingsplan kan worden aangegeven hoe de afspraken die voor het hele glastuinbouwgebied zijn gemaakt met betrekking tot weidevogelcompensatie, uitgewerkt worden in de eerste fase.

Reactie

In het oorspronkelijke bestemmingsplan was reeds geconstateerd dat door de planontwikkeling het gebied ongeschikt wordt voor weidevogels. De afspraken die destijds met de provincie zijn gemaakt over de noodzakelijke weidecompensatie houden in het kort in dat vanuit Waddenglas een vast bedrag van € 224.000 beschikbaar wordt gesteld voor weidevogelcompensatie. Dit bedrag is gebaseerd op een verstoring van dat deel van het gebied dat nu geschikt is voor weidevogels (85 ha). Daarnaast is afgesproken dat dit bedrag met de bijdrage van de provincie bij voorkeur ingezet wordt binnen de gebiedsontwikkeling Franekeradeel/Harlingen.

Aanpassing

De gemaakte afspraken worden weergegeven en toegelicht in de toelichting van het bestemmingsplan.

Opmerking

In het voorontwerp wordt aangegeven dat er nog een MER opgesteld moet worden en dat de conclusies daaruit in de ontwerpfase aan het plan worden toegevoegd. De Provincie Fryslân geeft aan het plan daarom nog niet op deze punten te kunnen beoordelen.

Reactie

Deze opmerking wordt ter kennisgeving aangenomen.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt niet tot aanpassing van het bestemmingsplan.

3. INSPRAAK

Er zijn enkele overlegreacties binnengekomen, welke in het vorige hoofdstuk behandeld zijn, en geen inspraakreacties ingediend.

===

BIJLAGE 1

BRANDWEER

Fryslân

Gemeente Franekeradeel
De heer P.D. van der Ploeg
Postbus 58
8800 AB FRANEKER

Gemeente Franekeradeel	
25 JUNI 2010	
nr.:	
afd.: 5210	
ben. amt.	afh. term.
.....	
ontvangsbev. ja/nee afgehandeld d.m.v.:	
d.d.:	
paraaf:	

Postbus 612
8901 BK LEEUWARDEN
Aldlânsdyk 11
8934 AA LEEUWARDEN
Tel. (058) 299 66 99
Fax (058) 299 66 90
www.brandweerfryslan.nl
info@brandweerfryslan.nl
BTW-nummer: NL 8173.71.072.B01
Banknummer: 28.51.28.647

Datum	23 juni 2010	Behandeld door	R. de Groot
Onze referentie	BRWU10/150	Doorkiesnummer	088-2299602
Uw referentie		E-mail	r.degroot@brandweerfryslan.nl
Uw brief van	22 juni 2010	Bijlagen	1
Onderwerp	Advies externe veiligheid bestemmingsplan Sexbierum - Uitbreiding Glastuinbouw		

Geacht College,

Op 22 juni 2010 heeft u aan ons ter advisering het bestemmingsplan "Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw" toegezonden, met de vraag eventuele opmerkingen aan u te richten.

Brandweer Fryslân concludeert dat er zich in het kader van externe veiligheid geen knelpunten voordoen. Dit komt voort uit het feit dat er geen inrichtingen met gevaarlijke stoffen in de nabijheid van het plangebied aanwezig zijn. Daasnaast is er ook geen sprake van vervoer van gevaarlijke stoffen.

Desondanks zou Brandweer Fryslân gebruik willen maken van haar adviestaak om zich uit te spreken over een aantal proactie aspecten. In het kader van proactie kan, bij nieuw te ontwikkelen (woon)gebieden gekeken worden naar onder meer:

- Bereikbaarheid
- Bluswatervoorzieningen
- Opstelplaatsen
- Opkomsttijden

Bovengenoemde aspecten worden uitgebreid beschreven in de "Handreiking Proactie Fryslân". Dit document is opgesteld door Brandweer Fryslân ter ondersteuning van lokale korpsen bij het beoordelen van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. De handreiking is bij dit advies bijgesloten en zou gebruikt kunnen worden bij de inrichting van een plangebied.

Advies

In relatie tot het bovenstaande adviseert Brandweer Fryslân om:

- Contact te zoeken met Brandweer NWF, omtrent de in deze brief genoemde proactie aspecten. Brandweer NWF is immers meer op de hoogte van de plaatselijke situatie en hiervan afhankelijk bij de afhandeling van eventuele incidenten.

In dit kader kan voor advies inzake de mogelijkheden tot voorbereiding van bestrijding en beperking van de omvang van (zwaar) ongeval in het plangebied als gevolg van activiteiten die niet onder het BEVI of cRNVGS vallen, contact gezocht worden met Brandweer Noord West Fryslân.

Mocht u naar aanleiding van bovenstaande nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met dhr. R. de Groot van de afdeling Risicobeheersing, te bereiken via 088 – 22 99 602.

Graag willen wij van u vernemen hoe ons advies binnen uw organisatie wordt verwerkt. Deze informatie willen wij gebruiken bij de verdere ontwikkeling van onze adviestaak.

Een afschrift van deze brief zenden wij ter kennisname aan de heer D. De Vries, commandant van brandweer Noord West Fryslân.

Wij gaan er vanuit hiermee te hebben voldaan aan uw adviesaanvraag.

Hoogachtend,
namens het dagelijks bestuur van de Hulpverleningsdienst,

ir. E. Boetes MCDM
Hoofd afdeling Risicobeheersing

Handreiking proactie Fryslân

Toetsen van ruimtelijke plannen

Versie juli 2009

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Achtergrond en doelstelling.....	4
1.2 Voor wie is deze handreiking bedoeld?.....	4
1.3 Hoe te gebruiken + implementatie.....	5
1.4 Totstandkoming handreiking	5
1.5 Leeswijzer.....	5
2. Checklist proactie	6
3. Bereikbaarheid	7
3.1 Schematisch overzicht.....	7
3.2 Toelichting	7
3.2.1 Adressen.....	7
3.2.2 Wegen	8
3.2.3 Obstakels.....	9
3.2.4 Evenementen/ wegwerkzaamheden.....	9
4. Bluswatervoorzieningen	10
4.1 Inleiding	10
4.2 Schematisch overzicht	10
4.3 Toelichting	11
4.3.1 Primaire bluswatervoorzieningen.....	11
4.3.2 Secundaire bluswatervoorzieningen	12
4.3.3 Tertiaire bluswatervoorzieningen	13
4.3.4 Alternatieve/ aanvullende bluswatervoorzieningen	14
5. Opstelplaatsen.....	16
5.1 Toelichting	16
5.1.1 Opstelplaats tankautospuiter	16
5.1.2 Opstelplaats haakarmvoertuig met combibak	16
5.1.3 Opstelplaats redvoertuig.....	17
6. Brandweezorgnorm	18
6.1 Overzicht opkomsttijden (Wet nog niet definitief → later evt. aanpasbaar).....	18
6.2 Opkomsttijd versus zelfredzaamheid.....	19
7. Special Coverage Location	20
7.1 Toelichting	20
7.2 Artikel gebruiksbesluit	20
8. Waarschuwingssysteem	21
8.1 Beoordelingsschema t.b.v. checklist	21
8.2 Toelichting	21
Bijlage 1: Wettelijk kader	22
Bronnen	24

1. Inleiding

1.1 Achtergrond en doelstelling

Deze handreiking is opgesteld om als brandweer sneller, eenvoudiger en eenduidiger ruimtelijke plannen (bijvoorbeeld een bestemmingsplan) te kunnen toetsten op fysieke veiligheid. Een ruimtelijk plan dient in de proactiefase onder andere getoetst te worden op de bereikbaarheid voor hulpdiensten, bluswatervoorzieningen, externe veiligheid, opkomsttijden en de mogelijkheden om de bevolking te kunnen waarschuwen. Wanneer in een vroeg stadium bij de planvorming rekening wordt gehouden met de minimale veiligheidseisen kunnen de gewenste maatregelen veel eenvoudiger en goedkoper worden toegepast.

Proactie is het structureel voorkomen van onveiligheid, bijvoorbeeld door vanuit veiligheidsoptiek invloed uit te oefenen op het maken van ruimtelijke plannen. Reeds bij de planvorming dient overwogen te worden of het te accepteren risico (een nieuwe woonwijk bijvoorbeeld) met de bestaande slagkracht adequaat gedekt kan worden.

Op dit moment zijn de "minimale eisen" op het gebied van fysieke veiligheid verspreid over verschillende (landelijke) handreikingen en regelgeving. Vanuit diverse korpsen is het verzoek gekomen om de bestaande wet- en regelgeving te bundelen en te komen tot één handreiking voor Friesland. Daarbij komt dat de lokale brandweerkorpsen verschillend omgaan met proactie, waardoor de eisen en/ of voorwaarden die gesteld worden aan een ruimtelijk plan per gemeente (kunnen) verschillen.

In deze handreiking zijn de belangrijkste criteria op het gebied van proactie samengevoegd. Tevens is er een handige checklist opgesteld. Door dit instrument te gebruiken, kan een ruimtelijk plan snel en eenvoudig getoetst worden aan de minimale eisen. Daarnaast kan de handreiking ook dienen als startdocument voor een gespecificeerd gemeentelijk proactiebeleid.

1.2 Voor wie is deze handreiking bedoeld?

Met deze handreiking wordt een middel geboden om de fysieke veiligheid van een ruimtelijk plan te kunnen toetsen. De handreiking is in eerste instantie bedoeld voor de lokale brandweer. Zij zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor de adviezen op het gebied van fysieke veiligheid voor bestemmingsplannen en bij ruimtelijke ontwikkelingen. Deze handreiking kan door de brandweer gebruikt worden om de criteria (opnieuw) onder de aandacht te brengen bij bijvoorbeeld een afdeling ruimtelijke ordening.

Indien in een ruimtelijk plan externe veiligheid een rol speelt is de regionale brandweer (Brandweer Fryslân) de adviserende partij in het kader van het Besluit externe veiligheid inrichtingen en de Circulaire Risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen. In deze handreiking wordt dan ook niet ingegaan op de externe veiligheid. Wel wordt in checklist externe veiligheidsaspecten genoemd als aandachtspunt bij de beoordeling.

Deze handreiking inclusief de checklist kan ook gebruikt worden door medewerkers van de afdelingen ruimtelijke ordening, projectleiders van ruimtelijke plannen, medewerkers verkeer en anderen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van een ruimtelijk plan. Het uiteindelijke doel van deze handreiking is dat de genoemde criteria op het gebied van proactie bij de laatst genoemde afdelingen en medewerkers bekend zijn en mee worden genomen in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming. Om dit te borgen zullen er wel concrete werkafspraken moeten worden vastgelegd.

1.3 Hoe te gebruiken + implementatie

In de handreiking zijn uitgangspunten opgenomen, die voortkomen uit verschillende wet- en regelgeving en NVBR-richtlijnen. In de bijlage is het wettelijk kader opgenomen.

De criteria zoals opgenomen in de checklist en zijn uitgewerkt in deze handreiking moeten gezien worden als advies en niet als harde eis. Een grootgedeelte van de criteria vallen echter wel onder de zogenaamde informele regelgeving. Dit komt er in het kort op neer dat het is gebaseerd op een aantal handreikingen, handleidingen en andere documenten zonder dat er een verplichtend karakter aanhangt. Dit schept voor velen een beeld van vrijblijvendheid, maar dat is niet juist. Het gaat immers om een stukje regelgeving en wordt dus van bovenaf opgelegd in een aantal aangereikte richtlijnen. In het kader van een zorgvuldige voorbereiding van besluitvorming wordt van overheden verwacht dat zij kennis vergaren over relevante feiten en belangen. Ook uit jurisprudentie blijkt dat in rechtszaken de genoemde criteria door (bestuurs)rechters als geldend worden gehanteerd.

Met andere woorden; ook informele regelgeving dient actief te worden betrokken in het beleid van gemeenten (zorgvuldigheidsbeginsel).

Bovenstaande wil daarentegen ook niet direct zeggen dat er niet kan worden afgeweken van de criteria. De mate waarin kan worden afgeweken kan worden vastgelegd door het gemeentebestuur. Bestuurlijk dient dan wel gemotiveerd te worden vastgesteld waar en waarom wordt afgeweken. Voor een succesvolle implementatie moet de gemeente in samenspraak met het brandweermanagement concrete en meetbare afspraken maken over dit proces. Een vervolgstap van deze handreiking kan zijn om als brandweer de criteria vast te leggen in gemeentelijk beleid. Hierbij dient ook goed gekeken te worden naar de huidige situatie. Er kan eventueel een verschil worden gemaakt tussen huidige ontstane situaties en toekomstige situaties.

Niet alle gegevens voor de toetsing kunnen uit een bestemmingsplan of inrichtingsplan worden gehaald. Hiervoor dient dan nadere informatie te worden verkregen (bijvoorbeeld over de waterkwaliteit). Ook kan niet alles geborgd worden in een bestemmingsplan of ander ruimtelijk plan. Om toch de zekerheid te hebben dat bepaalde maatregelen daadwerkelijk worden uitgevoerd, moet dit op een andere manier worden vastgelegd.

Een veel gehoorde wens vanuit de brandweer is dat men vroeg bij de plan- en besluitvorming betrokken wil worden. Deze handreiking kan wellicht een basis vormen voor deze betrokkenheid.

1.4 Totstandkoming handreiking

Deze handreiking is een verdere uitwerking van de "handleiding bluswatervoorziening en bereikbaarheid" van de NVBR. De handreiking is opgesteld in nauw overleg met de lokale brandweerkorpsen in Friesland. Het overleg heeft in een tweetal trajecten plaats gevonden:

- De concepthandreiking is langs een aantal korpsen langs geweest ter controle van de inhoud en volledigheid van de gestelde eisen.
- Daarnaast is de concepthandreiking aan alle korpsen opgestuurd en heeft er overleg met vrijwel alle korpsen tegelijk plaats gevonden in Leeuwarden.

Aan de hand van dit laatste overleg zijn een aantal kleine aanpassingen gedaan die hebben geresulteerd in het stuk zoals het er nu ligt. Dit betekent voornamelijk niet dat de handreiking hiermee af is; in principe is het een levend document wat te allen tijde aangepast kan en zal worden door medewerkers van de afdeling risicobeheersing van Brandweer Fryslân.

1.5 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk is de checklist opgenomen waarin alle criteria, waaraan een ruimtelijk plan getoetst moet worden, zijn opgenomen. In de daaropvolgende hoofdstukken wordt de checklist per onderwerp nader uitgewerkt.

2. Checklist proactie

2.1 Korte toelichting gebruikte termen en classificaties

Classificatie	Betekenis
Niet van toepassing	
Aandachtspunt huidige situatie	Huidige situatie niet ideaal, enige aanpassingen zijn wenselijk. Mogelijkheden hangen af van de situatie
Aandachtspunt nieuwe situatie	Nieuwe situatie niet ideaal, aanpassingen in het ruimtelijk plan wenselijk. Maatregelen verschillen per situatie.
Voldoet	Komt voldoende overeen met de in de handreiking gestelde 'eisen'
Niet bekend	Wenselijk om extra informatie in te winnen.
Geborgd in het ruimtelijk plan	In voorschriften en/ of plankaart.
Geborgd op een andere manier	Middels vergunning(en), bouwbesluit, (private) overeenkomsten e.a.

2.2 Maatregelen aan de hand van checklist/ handreiking

Deze handreiking en bijbehorende checklist dienen niet te worden gehanteerd als zijnde een handleiding. De documenten zijn louter bedoeld ter signalering en beoordeling. Maatregelen worden niet voorgesteld, mede door het wisselende karakter van (met name) bestaande situaties. Dit maakt het opstellen van standaardmaatregelen vrijwel onmogelijk. Hierover dient daarom per situatie consensus over bereikt te worden tussen lokale brandweer en andere gemeentelijke afdelingen.

3. Bereikbaarheid

3.1 Schematisch overzicht

In de onderstaande tabel is kort weergegeven waar een ruimtelijk plan, op gebied van bereikbaarheid, aan zou moeten voldoen, wil de brandweer zonder problemen door het gebied kunnen komen en snel ter plaatse kunnen zijn (zie voor opkomsttijden hoofdstuk 6).

Adressen	Wegen	Obstakels	Evenementen/ Werkzaamheden
Bereikbaar binnen 1 à 2 minuten vanaf ader?	Wegbelasting van 100 kN	Eenmalige obstakels	Bereikbaarheid evenemententerrein
Bereikbaar via 2 onafhankelijke routes?	Overhangbare obstakels op minimaal 4,20 meter	Drempels: max. 12 cm hoog, min. 4,5 meter lang	Bereikbaarheid huidige bebouwing/ omgeving
Tot op 40 meter benaderbaar	Rijbaanbreedte minimaal 3,5 meter	Overige drempels	
Doodlopende weg langer dan 40 meter	Breedte overige wegen		
Terrein vrij toegankelijk (mogelijke hekwerken).	Bochtstralen		

3.2 Toelichting

De toetsingscriteria komen hieronder stapsgewijs en uitgebreider aan bod. De criteria moeten, zoals eerder aangegeven, gezien worden als advies en niet als harde eis. De criteria zijn onderverdeeld in drie categorieën en geven weer waaruit de toetsingscriteria in de bovenstaande afbeelding en de checklist behorende bij deze handreiking zijn opgebouwd. Wat betreft de bereikbaarheid is aangesloten bij het programma duurzaam veilig waarbij de volledige weginfrastructuur wordt ingedeeld in verkeersaders (dit zijn stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen) en verblijfsgebieden. Verkeersaders vallen in ieder geval onder de hulpverleningsroutes. Per gemeente kan dit uitgebreid worden met zogenaamde erftoegangswegen die ook dienst (kunnen) doen als hulpverleningsroute. **Per gemeente kan er een brandweerroutekaart worden vastgesteld, waarop duidelijk wordt aangegeven welke wegen deel uitmaken van de brandweerroutes.**

3.2.1 Adressen

Is het adres bereikbaar via 2 wegen binnen 1 à 2 minuten van een verkeersader?

Vanaf het verlaten van een verkeersader moet een willekeurig adres in een verblijfsgebied binnen één à 2 minuten bereikt kunnen worden. De gemiddelde snelheid die een brandweervoertuig in een niet ingericht verblijfsgebied kan voeren, ligt gelijk aan de snelheid binnen de bebouwde kom (30 km/u). De gemiddelde snelheden op verkeersaders liggen gelijk of zelfs hoger dan de snelheid van het overige verkeer. Omgerekend betekent dit dat een adres **maximaal 1000 meter** van een verkeersader mag liggen. Daarnaast moet het adres vanaf de verkeersader via twee onafhankelijke routes bereikt kunnen worden. Een tweede onafhankelijke route is noodzakelijk, omdat niet gegarandeerd kan worden dat de eerste route altijd bruikbaar is (wegwerkzaamheden, opstoppen, fout parkeren, etc.).

Bij de bereikbaarheid van adressen moet geborgd worden dat de brandweer bij afgesloten terreinen (d.m.v. hekwerken) ook op het terrein kan komen.

Beoordelingselementen gebouwen/adressen

Gebouwen met vloerhoogte van meer dan 6 meter ten opzichte van het omliggend terrein moeten voldoen aan het bouwbesluit eerste fase, of bereikbaar zijn voor redvoertuigen (dit gebeurt meestal door middel van een *opstelvak*). Indien de vloerhoogte meer dan 6 meter bedraagt, is redding door middel van een schuifladder namelijk onmogelijk.

Een (woon)adres is bereikbaar voor de brandweer wanneer de tankautospuit de toegang van het gebouw tot op een afstand van maximaal 40 meter kan benaderen. De opstelplaats moet bereikbaar zijn over een weg die tenminste voldoet aan de eisen voor *wegprofiel*. Een doodlopende weg langer dan 40 meter is toelaatbaar indien deze minimaal 5 meter breed is. Indien aan het eind van de weg een keerlus aanwezig is waar een brandweervoertuig kan keren, mag uit worden gegaan van een weg met een minimale breedte van 4,5 meter.

Opstelplaats

Voor aanvullende informatie op het gebied van opstelplaatsen voor brandweervoertuigen, zie hoofdstuk 5.

Specifieke objecten

Voor specifieke objecten, waarbij redding nodig zou kunnen zijn met behulp van een redvoertuig, zoals hotels, (portiek)flats, oude bedrijfsgebouwen en dergelijke, gelden de standaard aanvullende voorschriften.

3.2.2 Wegen

Wegprofiel

Om het gewicht van een tankautospuit te kunnen dragen, moet het wegdek een minimale as belasting van 100 kN aankunnen. Daarnaast moeten eventuele overhangende obstakels minimaal 4.2 meter boven het wegdek hangen, in verband met de (variabele) hoogte van brandweervoertuigen.

De breedte van de rijbaan van een rechte weg moet minimaal 3.5 meter zijn om een brandweervoertuig doorgang te geven. Deze 3.5 meter is overigens zonder aangrenzende parkeervakken. Bij tweerichtingsverkeer is een rijbaanbreedte nodig van minimaal 6 meter. Voor erftoegangswegen, die niet gebruikt worden als hulpverleningsroute, is 4,5 meter voldoende. Voor snelwegen zonder vluchtstrook is minimaal 8 meter nodig, verdeeld over twee rijstroken. Voor vluchtstroken dient 3,5 meter te worden aangehouden.

Uitzonderingen

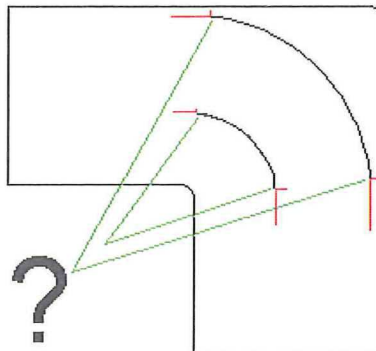
Er zijn echter uitzonderingen voor rechte wegen. Wanneer een rechte weg namelijk drie meter breed is, maar een bereidbare strook van 50cm aan weerszijden heeft, geldt ook een dergelijke weg als bereikbaar voor brandweervoertuigen.

Calamiteitenroute

In geval van calamiteiten kunnen hulpdiensten als brandweer, politie en ambulance gebruik maken van dit soort routes. Dit betekent echter wel dat deze routes geheel vrij gehouden dienen te worden, waardoor ook parkeren of stilstaan hier niet is toegestaan. Een voorbeeld van een calamiteitenroute in de praktijk is een dertig meter verhard fietspad dat in geval van nood ook door hulpdiensten gebruikt kan worden. Ook busbanen kunnen gebruikt worden als calamiteitenroute, hierover moeten wel goede werkafspraken worden gemaakt.

Bochtstralen

Omdat brandweervoertuigen andere dimensies hebben dan normale voertuigen zal ook rekening gehouden moeten worden met het nemen en indelen van bochten in wegen (zie onderstaande figuur). Om een bocht ideaal te kunnen nemen, zonder te hoeven steken, moet een bocht minimaal een buitenbochtstraal hebben van 10 meter, en een binnenbochtstraal van minimaal 5.5 meter.

Bovenstaande figuur laat zien wat met de zogenaamde bochtstralen bedoeld wordt. De lengte van de bochtstraal wordt in de afbeelding aangeduid met de groene strepen.

3.2.3 Obstakels

Het is sinds enige jaren een trend om woonwijken te voorzien van verkeersremmende (of snelheidsremmende) middelen, zoals drempels, sluizen en (beweegbare) paaltjes. Deze middelen voorkomen misschien dat er verkeer door een wijk rijdt of dat mensen te hard door een gebied rijden, maar zijn tegelijkertijd een vervelend obstakel voor hulpdiensten zoals de brandweer.

Omdat drempels, in standaard situaties, vaak wel een positief effect hebben op de verkeersveiligheid in een gebied ziet de brandweer ook in dat het volledig uitbannen van dergelijke middelen vrijwel onmogelijk is. Daarom wordt op het gebied van verkeersremmende maatregelen gezocht naar een werkbaar compromis voor alle betrokken partijen.

Het is voor de brandweer geen onoverkoombaar probleem wanneer er sprake is van een eenmalige constructie over de gehele breedte van de weg, bij de ingang van een gebied. Hierbij moet worden gedacht aan bijvoorbeeld een bussluis, een (beweegbaar) paaltje of een drempel.

Op kruispunten treft men vaak verhogingen aan, om aankomend verkeer te dwingen de snelheid te matigen bij het naderen van de kruising. Deze verhogingen werken in feite net als drempels en kunnen een vervelend oponthoud worden wanneer ze bijvoorbeeld te hoog zijn. Om te voorkomen dat de kruispuntplateaus en drempels te hoog of te stijf worden opteert de brandweer dat alle drempels maximaal 12 centimeter hoog zijn en minimaal 4.5 meter lang zijn. Op die manier kunnen brandweervoertuigen zonder al te veel problemen over de plateaus en drempels heen rijden.

Tot slot moet worden opgemerkt dat verkeersremmende middelen in de vorm van markering, bijvoorbeeld door middel van verdrijvingvlakken, nooit een probleem veroorzaken.

3.2.4 Evenementen/ wegwerkzaamheden

Bereikbaarheid evenemententerrein

De bereikbaarheid van het evenemententerrein moet minimaal het niveau hebben als de bereikbaarheid van verblijfsgebieden.

Bereikbaarheid huidige bebouwing

De bereikbaarheid van de aanwezige bebouwing en/of omgeving moet ten gevolge van een evenement of door wegwerkzaamheden op een aanvaardbaar niveau blijven. In ieder geval dient er altijd een alternatieve brandweerroute aanwezig te zijn. Dit aanvaardbare niveau dient goedgekeurd te worden door de lokale brandweer.

4. Bluswatervoorzieningen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt voor bluswater aangegeven aan welke criteria de openbare bluswatervoorzieningen eigenlijk minimaal aan moeten voldoen. Deze criteria zijn onder andere afkomstig uit de Handleiding Bluswatervoorziening en bereikbaarheid (NVBR, 2003). In het schema van paragraaf 4.2 wordt uitgegaan van een zo'n optimaal mogelijke situatie. De criteria in de checklist Proactie (of onderstaande vragen in het schema) zouden aan de orde moeten komen bij de beoordeling van een ruimtelijk plan om de gewenste situatie te kunnen bereiken. Hierbij dient altijd de vraag te worden gesteld wat is er in de huidige situatie aanwezig en wat is noodzakelijk ten aanzien van de nieuwe situatie.

4.2 Schematisch overzicht

Primair	Secundair	Tertiair
Is de voorziening na aansluiting direct te gebruiken?	Is de voorziening binnen 15 minuten te gebruiken?	
Capaciteit min. 60m ³ per uur (continu)? Of 30m ³ per uur onder voorwaarden?	Capaciteit min. 90m ³ per uur (min. 4 uur)?	Capaciteit min. 240m ³ per uur (continu)?
Afstand tot ingang object max. 40m?	Afstand tot ingang object max. 160m of 320m?	Afstand tot ingang object max. 1-3km?
Benaderbaar tot 15 meter voor blusvoertuigen?	Benaderbaar tot 15 meter (geen open water) voor blusvoertuigen?	Benaderbaar tot 50 meter met een haakarmbak?
Is een gebied met een diameter van 1,8 m rondom de ondergrondse brandkraan vrij?	Benaderbaar tot 8 meter bij open water?	Is de waterkwaliteit + onderhoud voldoende?
Is de brandkraan ten minste 0,35m van de trottoirband gelegen (langs parkeren)?	Verticale afstand waterniveau en opstelplaats max. 5m?	
Is de brandkraan ten minste 0,75m van de trottoirband gelegen (gestoken parkeren)?	Is de waterstand gegarandeerd minimaal 1 meter?	
Is de onderlinge afstand tussen brandkranen maximaal 80 meter, mits voldoende druk geleverd wordt? (Zie pagina 12)	Is de waterkwaliteit + onderhoud voldoende?	
Onderhoud?		

4.3 Toelichting

In deze paragraaf wordt een korte toelichting gegeven op de criteria uit de checklist en het bovenstaande schema. De genoemde criteria zijn geen harde eisen, maar zijn wenselijk om een zo'n optimaal mogelijke situatie te creëren.

4.3.1 Primaire bluswatervoorzieningen

De primaire bluswatervoorziening wordt (vooral) gevormd door ondergrondse (en bovengrondse) brandkranen op het drinkwaterleidingnet. Primaire bluswatervoorzieningen zijn vaak niet opgenomen in ruimtelijke plannen. Hiervoor moet vaak gebruik worden gemaakt van gedetailleerde uitvoeringsplannen. De onderstaande criteria kunnen ook gebruikt worden als programma van eisen voor de uitvoering van ruimtelijke plannen.

Is de voorziening na aansluiting direct te gebruiken?

Een primaire bluswatervoorziening moet altijd direct opvraagbaar zijn. De voorziening moet de mogelijkheid bieden om middels een verbinding met de bluswatervoorziening, binnen drie minuten na aankomst, een tankautospuiter van bluswater te voorzien.

Capaciteit 60m³ per uur (continu)? Of 30m³ per uur onder voorwaarden?

De benodigde capaciteit voor een primaire bluswatervoorziening moet minimaal 60m³ per uur bedragen. Deze capaciteit moet aan het einde van de vulslang worden gemeten. Brandkranen worden/ werden in principe geplaatst op waterleidingen met een diameter van 110 mm wat een capaciteit mogelijk maakt van 60m³ per uur.

Bij bebouwingssoorten waarbij voor de eerste inzet één tankautospuiter wordt gehanteerd en waarbij de brandpreventieve voorzieningen blijvend zijn gegarandeerd (nieuwe bouwbesluit), kan worden volstaan met een capaciteit van 30m³ per uur (waterleiding met een diameter van 63 mm).

Aandachtspunt

Een algemeen punt van aandacht bij de primaire bluswatervoorzieningen is het nieuwe beleid van de Waterleidingmaatschappijen. Na de gewijzigde Waterleidingwet in 2000 zijn zij o.a. gestart met het verkleinen van de waterleidingdiameters. Het nieuwe beleid gaat ten eerste uit van een vertakt leidingnet in plaats van het huidige vermaasde leidingnet. Hierdoor kan bij gelijktijdig gebruik van twee brandkranen op een eindleiding de capaciteit van 30m³ wegvallen als de tweede bluseenheid ook water onttrekt van deze waterleiding.

Ten tweede wordt door de waterleidingmaatschappijen uitgegaan van een basisaanleg van 30 m³/uur (waterleiding een kleinere diameter). Hierdoor heb je slechts een bluswatercapaciteit voor 2 stralen lage druk. **Voor deze situaties is het noodzakelijk om binnen redelijke afstand een extra hoeveelheid bluswater te hebben.**

Afstand tot (brandweer)ingang object max. 40m?

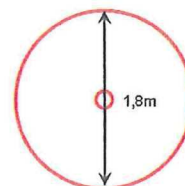
De afstand tussen de primaire bluswatervoorziening en de (brandweer-)toegang van een gebouw mag maximaal 40 meter bedragen.

Benaderbaar tot 15 meter voor blusvoertuigen?

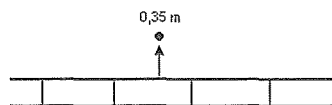
De bluswatervoorziening (bijvoorbeeld een brandkraan) moet tot minimaal 15 meter benaderd kunnen worden met een blusvoertuig.

Is een gebied met een diameter van 1,8 m rondom de ondergrondse brandkraan vrij?

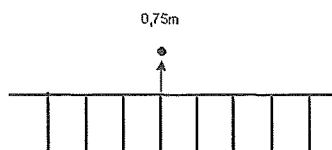
Bij een ondergrondse brandkraan mogen geen obstakels aanwezig zijn binnen een gebied met een diameter van 1,8 meter.

Is de brandkraan ten minste 0,35m van de trottoirband gelegen (bij langs parkeren)?

Is de brandkraan ten minste 0,75m van de trottoirband gelegen (bij gestoken parkeren)?

Is de onderlinge afstand tussen brandkranen maximaal 80 meter?

Voor de situering van brandkranen worden dekkingscirkels van 40 meter rond de brandkraan gehanteerd. Op deze wijze bedraagt de afstand tussen de brandkranen onderling maximaal 80 meter. Wanneer in de straat of de weg een fysieke scheiding is aangebracht, zoals een gracht of een afgeschermd tramspoor, gelden bovengenoemde maten per weg-/straathelft.

Hierbij blijft de eerder genoemd aantekening van kracht dat het leidingnet tegenwoordig niet zonder meer voldoende druk levert. Met andere woorden; wanneer de druk onvoldoende is, vervalt de meerwaarde van een brandkraan op iedere 80 meter.

4.3.2 Secundaire bluswatervoorzieningen

Als de bluswatervoorziening uitsluitend uit brandkranen bestaat, moeten er binnen een redelijke afstand back-up voorzieningen beschikbaar zijn, om in het geval van uitval van de waterleiding toch over voldoende bluswater te kunnen beschikken. Ook indien bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen gekozen wordt voor een kleinere diameter (zie kader vorige paragraaf), zal in de proactiefase zorg gedragen moeten worden voor goede secundaire en tertiaire bluswatervoorzieningen. Een voorbeeld van een secundaire voorziening is een vijver die aan onderstaande voorwaarden voldoet.

Is de voorziening binnen 15 minuten te gebruiken?

De bluswatervoorziening moet de mogelijkheid bieden aan een brandweereenheid om binnen vijftien minuten na aankomst met een lage druk watertransport water op de brandhaard te hebben.

Capaciteit 90m³ per uur (min. 4 uur)?

De minimale capaciteit voor een secundaire bluswatervoorziening moet 90m³ per uur bedragen gedurende een onafgebroken levertijd van vier uur. De capaciteit voor een secundaire bluswatervoorziening moet onafhankelijk van de primaire bluswatervoorziening kunnen worden toegevoegd aan de inzet.

Afstand tot ingang object max. 320m?

Wat betreft de afstand tussen secundaire bluswatervoorzieningen wordt een onderscheid gemaakt tussen een inzet met en een inzet zonder waterkanon met een capaciteit > 1400 liter.

Bij de inzet van een waterkanon > 1400 liter mogen secundaire waterwinplaatsen 160 meter vanaf de (brandweer)toegang van een object liggen. Wordt er een waterkanon ingezet < 1400 liter, dan wordt

die afstand verdubbeld naar 320 meter. Deze afstand wordt bepaald door de hoeveelheid slangen die op twee TS'-en beschikbaar zijn.

Benaderbaar tot 15 meter (geen open water) voor blusvoertuigen?

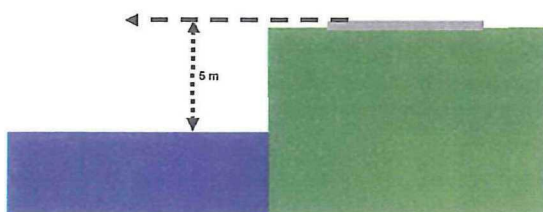
De secundaire bluswatervoorziening (bijvoorbeeld een geboorde put) moet tot minimaal 15 meter benaderd kunnen worden met een blusvoertuig.

Benaderbaar tot 8 meter bij open water?

In geval van open water moet er een opstelplaats zijn. De totale afstand tussen bijvoorbeeld de vijver en de opstelplaats mag maximaal 8 meter bedragen.

Verticale afstand waterniveau en opstelplaats max. 5m?

De verticale afstand tussen het waterniveau en de opstelplaats mag maximaal 5 meter bedragen.

Is de waterstand gegarandeerd minimaal 1 meter?

De bluswatervoorziening dient minimaal 1 meter diep te zijn dit i.v.m. de zuigkorf.

Is de waterkwaliteit voldoende?

De kwaliteit van het water moet zodanig zijn dat er geen schade aan de bluspomp kan ontstaan. Het gaat hierbij onder andere om vuil wat in het water aanwezig is.

4.3.3 Tertiaire bluswatervoorzieningen

Een tertiaire bluswatervoorziening (bijvoorbeeld een kanaal) is een voorziening waarbij vanuit open water een watertransportsysteem (WTS) met een pomp wordt opgebouwd. Het is een voorziening voor de bestrijding van incidenten waarvoor de brandweer meer water of voor langere duur water nodig heeft.

Bij een tekort of ontbreken van secundaire bluswatervoorziening zou ook gebruik gemaakt kunnen worden van eventueel aanwezige tertiaire bluswatervoorziening. Een WTS vergt een behoorlijke opbouwtijd wat vanzelfsprekend leidt tot een vertraging in de inzetijd. Een tertiaire bluswatervoorziening is dan ook geen alternatief om primaire en/ of secundaire voorzieningen te vervangen. Het wordt eerder gezien als een aanvullende voorziening.

Aandachtspunt

In veel gemeenten in Friesland is voldoende open water aanwezig, maar niet altijd bereikbaar. Dit geldt zowel voor de afstand als in hoogte.

Capaciteit 240m³ per uur (continu)?

De minimale capaciteit voor een tertiaire bluswatervoorziening moet 240m³ per uur bedragen gedurende een onafgebroken levertijd.

Een voorbeeld hiervan is een kanaal, waarbij de capaciteit onbeperkt is.

Afstand tot ingang object max. 1-2,5 km?

De maximale afstand van het incident tot de waterwinplaats wordt bepaald door het type 'standaardwatertransportschema' dat wordt gekozen (1 of 2,5 km). Indien een object of gebied op een grotere afstand gelegen is van open water, dan is een WTS alleen te realiseren met het inzetten van meerdere watertransportsystemen.

Benaderbaar tot 50 meter met haakarmbak?

Een tertiaire bluswatervoorziening moet net als de andere bluswatervoorzieningen goed bereikbaar zijn. Dit betekent dat ter plaatse voor de eventuele opstelplaatsen voldoende ruimte in acht wordt genomen voor het afzetten van de containerbak en het deponeren van de pomp in het water (zie hoofdstuk 5). De maximale afstand tussen een opstelplaats en het open water mag maximaal 50 meter bedragen. Ook de route naar de opstelplaats dient aan de gestelde eisen te voldoen (zie ook hoofdstuk 2 en 5).

Is de waterkwaliteit voldoende?

De kwaliteit van het water moet zodanig zijn dat er geen schade aan de bluspomp kan ontstaan.

4.3.4 Alternatieve/ aanvullende bluswatervoorzieningen

Open water als primaire bluswatervoorziening

Als open water als primaire bluswatervoorziening dient, dient de afstand maximaal 40 meter van het object te zijn verwijderd. Verder gelden dezelfde eisen als bij secundaire bluswatervoorzieningen. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met een opbouwtijd van 3 à 4 minuten, waardoor de inzetijd hoger is dan bij het gebruik van brandkranen.

Droge blusleidingen

Als aanvulling op de bluswatervoorziening in een object kunnen droge blusleidingen (ook wel stijgleidingen genoemd) aangelegd worden. Indien in een object één of meerdere droge blusleidingen aanwezig zijn, moet er binnen 35 meter van elke voedingsaansluiting een brandkraan aanwezig zijn. Het blusvoertuig moet daarnaast elke voedingsaansluiting tot op maximaal 15 meter kunnen benaderen.

Geboorde put

Een geboorde put (open of gesloten) is een put die voor de bluswatervoorziening grondwater aan de bodem onttrekt. Voor nieuwe geboorde putten bedraagt de capaciteit vaak 120 m³ per uur. Na verloop van tijd zal de capaciteit teruglopen, aangezien het grondwater een steeds grotere afstand moet afleggen en daardoor steeds meer weerstand ondervindt. De leveringsduur is in principe onbeperkt, omdat de grondwatervoorraad in principe onbeperkt is.

Bluswaterriool

Een bluswaterriool is een riool dat in verbinding staat met open water en dient altijd geheel gevuld te zijn met water. Voor het onttrekken van water aan dat riool worden brandputten (zuigschachten) geplaatst. De capaciteit van een bluswaterriool is, net als wanneer gebruik gemaakt wordt van open water, afhankelijk van de beschikbare oppompcapaciteit. De afstand tot de bluspomp mag niet meer dan 5 meter bedragen. De leveringsduur van een bluswaterriool is in principe onbeperkt (mits aangesloten op open water), wanneer een bluswaterriool echter is aangesloten op een retentiebassin is de capaciteit afhankelijk van de inhoud van dit bassin.

Bluswaterleidingnet

Het toepassen van een bluswaterleidingnet (op druk) kan op nieuwbouwlocaties een alternatief zijn voor het drinkwaterleidingnet. Hierbij kan gedacht worden aan grijs water (beperkt gezuiverd water) of bijvoorbeeld hemelwater. Een nieuw fenomeen is koelwater, dat voor industriële gebouwen via een apart leidingnet wordt aangevoerd en dat over het algemeen afkomstig is uit open water

Toevoegen additieven

Net als het grijswaterleidingnet is het toevoegen van additieven aan het bluswater feitelijk een alternatieve oplossing voor de primaire bluswatervoorziening. Door het toevoegen van additieven, bijvoorbeeld schuimvormende middelen aan het bluswater wordt de doordringbaarheid van het water verhoogd, het oppervlak van het water vergroot, en vindt afsluiting van zuurstof plaats, waardoor effectiever geblust kan worden en er per saldo minder bluswater nodig is.

Waterwagen

Onder een waterwagen wordt verstaan een tankwagen die bluswater kan vervoeren. Als bluswater kan hemelwater, oppervlaktewater of leidingwater gebruikt worden.

Particuliere bluswatervoorzieningen

Op plaatsen waar geen primaire of secundaire openbare bluswatervoorziening conform de eisen gerealiseerd kan worden (wat in de meeste gevallen te maken heeft met de te overbruggen afstand of met de benodigde capaciteit) is de eigenaar zelf verantwoordelijk voor voldoende bluswatervoorzieningen. Voor particuliere voorzieningen gelden dezelfde eisen als voor openbare bluswatervoorzieningen.

Er zijn gevallen denkbaar waarbij afgevraagd kan worden of het aanleggen van brandkranen op eigen terrein moet worden nagestreefd, of dat een voorziening met secundaire bluswatervoorziening aan de behoefte kan voldoen. Deze situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen wanneer de kosten van het aanleggen van brandkranen op eigen terrein in geen verhouding staan tot het brandrisico. In Friesland komt dit veel voor bij agrarische bebouwing.

De keuze voor het soort bluswatervoorziening, dat op eigen terrein dient te worden aangelegd, blijft altijd voorbehouden aan de brandweer.

5. Opstelplaatsen

5.1 Toelichting

5.1.1 Opstelplaats tankautospuut

De locatie dient voor de tankautospuut goed bereikbaar te zijn. Zie hiervoor ook de criteria van hoofdstuk 2.

Voor de tankautospuut dient een breedte te worden gereserveerd van 4 meter en een lengte van 10 meter. De aanrijdroute dient een obstakelvrije hoogte van 4,2 meter te hebben. De weg en de opstelplaats dienen bestand te zijn tegen een aslast van 10 ton, en een totaalgewicht van 15 ton.

5.1.2 Opstelplaats haakarmvoertuig met combibak

De locatie dient voor het haakarmvoertuig goed bereikbaar te zijn. Zie hiervoor ook de criteria van hoofdstuk 2.

Voor het haakarmvoertuig met combibak dient een breedte te worden gereserveerd van 4 meter en een lengte van 30 meter. De aanrijdroute dient een obstakelvrije hoogte van 4,2 meter te hebben. De weg en de opstelplaats dienen bestand te zijn tegen een aslast van 10 ton, en een totaalgewicht van 15 ton.

5.1.3 Opstelplaats redvoertuig

De locatie dient voor het redvoertuig goed bereikbaar te zijn. Zie hiervoor ook de criteria van hoofdstuk 2.

Voor het redvoertuig dient een breedte te worden gereserveerd van 5 meter en een lengte van 10 meter. De aanrijdroute dient een obstakelvrije hoogte van 4,2 meter te hebben. De weg en de opstelplaats dienen bestand te zijn tegen een aslast van 10 ton en een totaalgewicht van 25 ton.

Bij de projectering van de opstelplaats moet rekening gehouden worden met de vlucht die haalbaar is bij een korfbelasting van twee personen (180 kg). Vanuit de opstelplaats moeten ramen, balkons etc. bereikbaar zijn. Om goed met de arm te kunnen manoeuvreren is tussen de gevel en het draaipunt van de arm een obstakelvrij gebied noodzakelijk.

6. Brandweezorgnorm

Indien wordt gesproken over zorgnormtijden, wordt gerekend van het moment van alarmering tot het moment van ter plaatse zijn bij het incident van de eerste uitruk. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de opkomsttijden. Deze opkomsttijden zijn tot op dit moment geen harde normen, maar zoals ook in hoofdstuk 1 aangegeven kan hier niet zondermeer van worden afgeweken.

6.1 Overzicht opkomsttijden (Wet nog niet definitief → later evt. aanpasbaar)

Om een vergelijkbaar kwaliteitsniveau van brandweezorg in elke regio te krijgen, worden de bandbreedten voor opkomsttijden voor de brandweer vastgelegd in het bij de Wet Veiligheidsregio's behorende Besluit Veiligheidsregio's.

Het onderstaande artikel is opgenomen in het ontwerpbesluit Veiligheidsregio.

Artikel 3.2.1

1. Voor de opkomsttijd van een eerste basisbrandweereenheid gelden de normtijden die zijn opgenomen in bijlage 1 bij dit besluit.
2. Voor de opkomsttijd van een eerste ondersteuningseenheid voor hulpverlening geldt een normtijd van 15 minuten.
3. Het bevoegd gezag stelt vast voor welke objecten de inzet van een ondersteuningseenheid voor redden en blussen op hoogte altijd noodzakelijk is. In die gevallen gelden voor de opkomsttijd van een eerste ondersteuningseenheid voor redden en blussen op hoogte de normtijden die zijn opgenomen in bijlage 1 bij dit besluit.

In het onderstaande overzicht zijn de opkomsttijden weergegeven, zoals opgenomen in het ontwerpbesluit Veiligheidsregio en aangepast in de nota naar aanleiding van het nader verslag. Dit betreft de opkomsttijd van de eerste basisbrandweereenheid.

Tijdschijf	Normtijd	Gebruiksfuncties als bedoeld in het Bouwbesluit 2003
A	5 minuten	Winkelfunctie met een gesloten constructie
		Woonfunctie boven een winkelfunctie
		Celfunctie
B	6 minuten	Woonfunctie portiekwoningen/ portiekflats en verminderd zelfredzamen
C	8 minuten	Overige woonfuncties
		Winkelfunctie
		Gezondheidszorgfunctie
		Onderwijsfunctie
		Logiesfunctie
D	10 minuten	Kinderdagverblijf
		Kantoorfunctie
		Industriefunctie
		Sportfunctie
		Overige bijeenkomstfuncties
E	18 minuten	Overige gebruiksfunctie
		Maximale opkomsttijd

Het is aan het bestuur om een verantwoorde afweging te maken over het verzorgingsniveau, waarbij de genoemde normen als referentiepunt dienen te fungeren. Afwijkingen van de in het besluit vastgelegde opkomsttijden zullen door het bestuur moeten worden gemotiveerd en gecommuniceerd. Bij de afweging die het bestuur maakt, is niet alleen het kostenaspect van belang, maar is ook het niveau van brandveiligheid van bouwwerken een belangrijke factor. Het beleid zal er op gericht

moeten zijn om de brandveiligheid en het bewustzijn daarover bij de gebruikers van bouwwerken te bevorderen. De maximum opkomsttijd van 18 minuten mag in geen geval worden overschreden.

6.2 Opkomsttijd versus zelfredzaamheid

Het is de verantwoordelijkheid van het College van Burgemeester en Wethouders (of het Algemeen Bestuur bij Veiligheidsregio's) om de maximale opkomsttijd voor alle objecten te borgen. Daarbij dient in de gebieden waar sprake is van een hoge opkomsttijd gestuurd te worden op meer zelfredzaamheid. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van het gebruik van:

- rookmelders;
- brandmeldinstallaties;
- grotere brandwerendheid van toegepaste bouwmaterialen.

Tevens kan vroeg in de planvorming voor nieuwe ruimtelijke situatie ook gezorgd worden dat niet-zelfredzame functies of functies met zeer veel bezoekers binnen de normtijden vallen.

7. Special Coverage Location

7.1 Toelichting

Het digitale netwerk voor mobiele communicatie voor de Nederlandse hulpverleningsdiensten is C2000. Dit is een besloten en beveiligd netwerk, geschikt voor zowel spraak als data en multidisciplinair. Het C2000 netwerk biedt 95% gegarandeerde buitenhuisdekking in Nederland, inclusief de territoriale wateren. Binnenhuisdekking wordt niet gegarandeerd, omdat de radiodekking sterk beïnvloed kan worden door de constructie van een object (tunnelbuis, voetbalstadion, overdekt winkelcentrum en dergelijke). In dit soort bouwwerken is veel staal en beton verwerkt waardoor de radiogolven niet altijd goed doordringen, zodat communiceren binnen zo'n gebouw niet of niet goed mogelijk is.

Iedereen kan zich voorstellen dat er objecten zijn waar het noodzakelijk is dat hulpverleners er gegarandeerd kunnen communiceren. Denk aan winkelcentra, (spoor)tunnels of voetbalstadions; dat zijn gebouwen waar veel mensen aanwezig kunnen zijn. Bij dreigende risico's of bij calamiteiten moeten hulpverleners met elkaar en met de meldkamer kunnen communiceren. In principe kan altijd geregeld worden dat een dergelijk bouwwerk wordt voorzien van binnenhuisdekking. Eén van de spelregels daarbij is dat het bevoegd gezag beslist dat er binnenhuisdekking aanwezig moet zijn. Dat kan bijvoorbeeld op advies van één van de hulpverleningsdiensten. Een bouwwerk dat moet worden voorzien van binnenhuisdekking wordt een Special Coverage Location, afgekort een SCL genoemd.

Vanaf 1 november 2008 gelden landelijke regels voor het brandveilig gebruik van gebouwen. Op deze datum is het Besluit brandveilig gebruik bouwwerken, kortweg het Gebruiksbesluit in werking getreden. Vanaf deze datum zijn de voorschriften voor brandveilig gebruik uit de modelbouwverordening van de VNG overgeheveld naar landelijke regelgeving. Met het Gebruiksbesluit worden de brandveiligheidseisen voor iedereen in elke gemeente gelijk. In het Gebruiksbesluit is ook een artikel opgenomen waarmee kan worden afgedwongen dat een bouwwerk wordt voorzien van binnenhuisdekking.

Indien in een vroeg stadium van de planvorming wordt aangegeven, dat in een publiekstoegankelijk object binnenhuisdekking moet worden gerealiseerd, kan hiervoor in de exploitatie een bedrag worden gereserveerd. Pas nadat het bouwwerk gerealiseerd is, kan onderzocht worden of het ook daadwerkelijk noodzakelijk is.

7.2 Artikel gebruiksbesluit

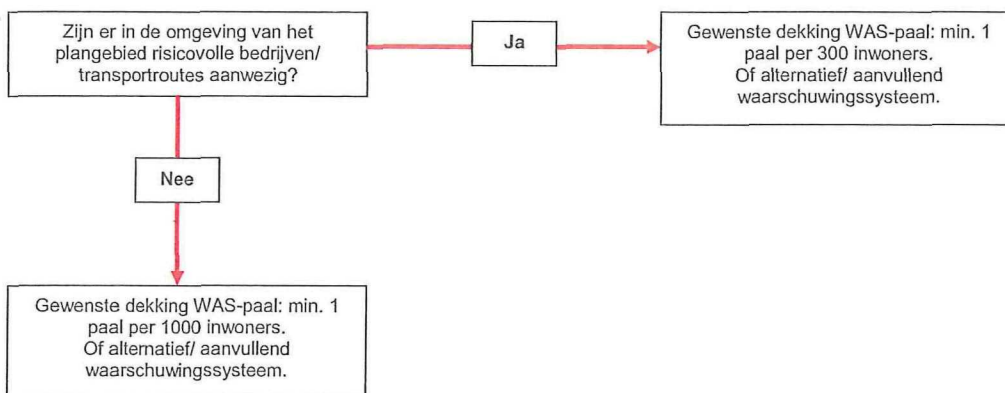
Hieronder staat het artikel zoals opgenomen in het gebruiksbesluit.

Artikel 2.8.1 Communicatiesysteem hulpverleningsdiensten

Een voor grote aantallen bezoekers toegankelijk bouwwerk waarbij dit noodzakelijk is voor het goed functioneren van hulpverleningsdiensten bij calamiteiten en een wegtunnel met een tunnallengte van meer dan 250m hebben een adequate installatie voor mobiele radiocommunicatie tussen hulpverleningsdiensten binnen en buiten dat bouwwerk.

8. Waarschuwingssstelsel

8.1 Beoordelingsschema t.b.v. checklist

8.2 Toelichting

Voor het waarschuwen van de bevolking is in 1990 door het toenmalige kabinet op advies van de Commissie Voorlichting bij grootschalige Rampen en Incidenten (VORAMP) besloten tot de aanschaf van een waarschuwingssstelsel (WAS).

Om een goede dekking te realiseren van de WAS-palen zijn de volgende uitgangspunten van belang:

- Beoordeel of er in de nabijheid risico's aanwezig zijn (bijvoorbeeld risicovolle bedrijven, kerncentrales, hoofdtransportroutes gevaarlijke stoffen) die van invloed zijn op het plangebied. Is dit het geval dan betreft het plangebied een zogenaamd risicogebied.
- Voor het plaatsen van WAS-palen is het uitgangspunt dat in risicogebieden 1 sirene wordt geplaatst per 300 inwoners. In niet-risico gebieden is dat 1 sirene per 1000 inwoners.

Er wordt op dit moment druk gezocht naar nieuwe methoden voor het waarschuwen en informeren bij incidenten, rampen en crises. Deze nieuwe methoden worden als aanvulling gezien op de WAS-palen. Een voorbeeld van een nieuwe methode is Cell broadcasting (nog in ontwikkeling). Dit is het informeren van het publiek via het locatiegebonden verzenden van tekstberichten naar mobiele telefoons.

Een overzicht van de in Friesland geplaatste palen is te vinden op het extranet van Brandweer Fryslân.

Bijlage 1: Wettelijk kader

Brandweerwet

Artikel 1 Brandweerwet 1985

1. Er is in elke gemeente een brandweer, behoudens indien ingevolge samenwerking met andere gemeenten een regeling ter zake tot stand gekomen is;
2. De gemeenteraad regelt de organisatie, het beheer en de taak van de gemeentelijke brandweer bij verordening;
3. De regels inzake de organisatie betreffen in elk geval de personeels- en materieelsterkte. Bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) kunnen over de minimumsterkte voorschriften worden gegeven;
4. Burgemeester en wethouders hebben de zorg voor:
 - a. Het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt;
 - b. Het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand.
5. Burgemeester en wethouders zijn belast met het benoemen, schorsen en ontslaan van het personeel van de gemeentelijke brandweer;
6. De taak van de brandweer bestaat in elk geval uit de feitelijke uitvoering van werkzaamheden ter zake van de in het vierde lid genoemde onderwerpen alsmede ter zake van het beperken en bestrijden van rampen en zware ongevallen als bedoeld in artikel 1 van de Wet Rampen en Zware Ongevallen (WRZO).

Gebruiksbesluit

Paragraaf 2.6 Voor de brandweer noodzakelijke voorzieningen

Artikel 2.6.1 Bereikbaarheid bouwwerk voor brandweer

1. Een bij of krachtens de wet of de Wet ruimtelijke ordening voorgeschreven verbindingsweg tussen de toegang van een bouwwerk en het openbaar wegennet is over de voorgeschreven hoogte en breedte vrijgehouden voor brandweervoertuigen.
2. Een bij of krachtens de wet of de Wet ruimtelijke ordening voorgeschreven opstelplaats voor brandweervoertuigen is over de voorgeschreven hoogte en breedte vrijgehouden voor brandweervoertuigen.
3. Hekwerken die een verbindingsweg als bedoeld in het eerste lid of een opstelplaats als bedoeld in het tweede lid afsluiten, kunnen snel en gemakkelijk worden geopend.

Paragraaf 2.7 Blusvoorzieningen

Artikel 2.7.2 Brandkraan en bluswaterwinplaats

1. Een bij of krachtens de wet of de Wet ruimtelijke ordening voorgeschreven brandkraan of bluswaterwinplaats is onbeperkt toegankelijk voor bluswerkzaamheden.
2. Een brandkraan en een bluswaterwinplaats als bedoeld in het eerste lid worden op adequate wijze onderhouden.

Paragraaf 2.8 Mobiele radiocommunicatie

Artikel 2.8.1 Communicatiesysteem hulpverleningsdiensten

Een voor grote aantallen bezoekers toegankelijk bouwwerk waarbij dit noodzakelijk is voor het goed functioneren van hulpverleningsdiensten bij calamiteiten en een wegtunnel met een tunnellengte van meer dan 250 m hebben een adequate installatie voor mobiele radiocommunicatie tussen hulpverleningsdiensten binnen en buiten dat bouwwerk.

Wet veiligheidsregio's (ontwerp)

Algemene bepalingen

In de algemene bepalingen worden definities gegeven voor rampen- en crisis(beheersing), brandweer, geneeskundige hulpverlening, de meldkamer en de Veiligheidsregio's. De zorg voor de eerste vier ligt bij B&W en op basis van artikel 11 wordt de zorg voor een groot aantal taken overgedragen aan de veiligheidsregio. De zorg van B&W behelst het voorkomen, beperken en bestrijden van brand en ongevallen en wordt uitgevoerd door de brandweerorganisatie, waarbij de gemeentelijke verordening behouden blijft. De burgemeester is bevoegd de RAV aan te sturen vanuit het oogpunt van openbare orde en is de opperbevelhebber in de bestrijdingsfase. Hij draagt ook zorg voor de informatieplicht naar de bevolking, betrokken personen en staten

De Veiligheidsregio

In artikel 7 wordt de regio-indeling vastgesteld, die gewijzigd kan worden bij AMvB. Er geldt een verplichting voor het treffen van een gemeenschappelijke regeling. Het bestuur van de veiligheidsregio (Regionaal Veiligheidsbestuur (RVB)) wordt uitsluitend gevormd door de burgemeesters van de regio. De korpsbeheerder is hiervan de voorzitter (Voorzitter Veiligheidsregio (VVR)). De Hoofdofficier van Justitie (HOvJ) en het waterschap worden uitgenodigd tot deelname, net als de directeur GHOR en de brandweercommandant. Het bestuur bevordert een multidisciplinaire aanpak en draagt zorg voor:

- a. inventariseren van risico's
- b. adviseren van bevoegd gezag over risico's
- c. adviseren van B&W over haar taken
- d. voorbereiden op branden, zware ongevallen en organiseren van rampenbestrijding en crisisbeheersing
- e. instellen en in stand houden van een brandweerorganisatie
- f. instellen en in stand houden van een organisatie voor de geneeskundige hulpverlening
- g. voorzien in een meldkamerfunctie
- h. voorzien in nazorg bij branden, zware ongevallen, rampen en crises
- i. aanschaffen en beheren van materieel
- j. inrichten en in stand houden van informatievoorziening

Brandweerorganisatie

Regelt de taken van de regionale brandweerorganisatie (zie 11e) waarbij nadere regels gesteld kunnen worden bij AMvB over o.a. de sterkte, functies, kwaliteit, opleidingen en rijksexamens voor personeel en de standaardisatie van materieel. De aanwijzing van inrichtingen als bedrijfsbrandweerplichtig geschiedt door het bestuur op aangeven van B&W.

Bronnen

1. Gemeente Bolsward (2007), *Concept beleidregels Bluswatervoorziening en bereikbaarheid*
2. Gemeentelijke Brandweer Enschede (2000), *Nota Richtlijnen t.a.v. Bereikbaarheid*
3. Ministerie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2008), *Wet Veiligheidsregio's, Bepalingen over de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening*
4. Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (2007), *Jaarverslag*
5. Ministerie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2004), *Brandweerwet*
6. Ministerie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2006), *Leidraad Repressieve Basisbrandweezorg*
7. Nederlands Instituut voor Fysieke Veiligheid [online] Bereikbaar via: <http://www.nifv.nl/web/show/id=72229>
8. Nederlandse Vereniging voor Brandweer en Rampenbestrijding (2003), *Handleiding Bluswatervoorziening en bereikbaarheid*, Arnhem
9. Projectdirectie C2000, *Brochure Special Coverage Locations*
10. Regionale Brandweer Hollands Midden (2005), *Praktijkrichtlijn Bereikbaarheid*
11. Ynsight – Suurenbroek Consultancy (2007), *SAHARA-rapport, Een kritische beschouwing van bluswater in Nederland*

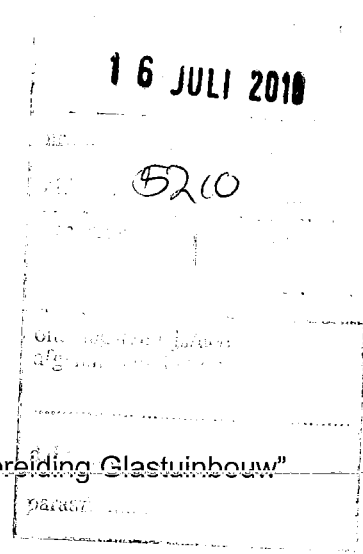
Bluswatervoorzieningen		niet van toepassing	aandachtspunt huidige situatie	aandachtspunt nieuwe situatie	voldoet	niet bekend	geborgd in het ruimtelijk plan	geborgd op een andere manier
		Primaire bluswatervoorzieningen (indien geen alternatief aanwezig)						
		De voorziening is na aansluiting direct te gebruiken						
		Capaciteit min. 60m ³ per uur (continu) of 30m ³ per uur onder voorwaarden						
		Afstand tot (brandweer)ingang object bedraagt max. 40m						
		Benaderbaar tot 15 meter voor blusvoertuigen						
		Een gebied met een diameter van 1,8m rondom de ondergrondse brandkraan is vrij						
		De brandkraan ligt ten minste 0,35m van de trottoirband (langs parkeren)						
		De brandkraan ligt ten minste 0,75m van de trottoirband (gestoken parkeren)						
		Is de onderlinge afstand tussen brandkranen maximaal 80 meter? (mits voldoende druk)						
		Onderhoud voorziening						
		Secundaire bluswatervoorzieningen						
		De voorziening is binnen 15 minuten te gebruiken						
		Capaciteit min. 90m ³ per uur (min. 4 uur)						
		Afstand tot (brandweer)ingang object bedraagt max. 320m						
		Benaderbaar tot 15 meter voor blusvoertuigen (geen open water)						
		Benaderbaar tot 8 meter voor blusvoertuigen bij open water						
		Verticale afstand waterniveau en opstelplaats max. 5m						
		Waterkwaliteit + onderhoud voorziening						
		Tertiaire bluswatervoorzieningen						
		Capaciteit min. 240m ³ per uur (continu)						
		Afstand tot (brandweer)ingang object max. 1-2,5km						
		Benaderbaar tot 50 meter met haakarmbak						
		Waterkwaliteit + onderhoud voorziening						
		Alternatieve/ aanvullende/ particuliere bluswatervoorzieningen (zie 4.3.4)						

Opstelplaatsen en aanrijdroute

Opstelplaatsen en aanrijdroute							
	niet van toepassing	aandachtspunt huidige situatie	aandachtspunt nieuwe situatie	voldoet	niet bekend	geborgd in het ruimtelijk plan	geborgd op een andere manier
	Opstelplaats tankautospuit						
	Min. 4 meter breed						
	Min. 10 meter lang						
	Aanrijdroute min. 4,2 meter hoog obstakelvrij						
	Bestand tegen een aslast van 10 ton						
	Bestand tegen een totaalgewicht van 15 ton						
	Opstelplaats haakarmvoertuig met combibak						
	Min. 4 meter breed						
	Min. 30 meter lang						
	Aanrijdroute min. 4,2 meter hoog obstakelvrij						
	Bestand tegen een aslast van 10 ton						
	Bestand tegen een totaalgewicht van 15 ton						
	Opstelplaats redvoertuig						
	Min. 5 meter breed						
	Min. 10 meter lang						
	Aanrijdroute min. 4,2 meter hoog obstakelvrij						
	Bestand tegen een aslast van 10 ton						
	Bestand tegen een totaalgewicht van 25 ton						
Tussen de gevel van een gebouw en het draaipunt van de arm is obstakelvrij							

Brandweernorm/ zelfredzaamheid/ waarschuwingssstelsel/ externe veiligheid		niet van toepassing	aandachtspunt huidige situatie	aandachtspunt nieuwe situatie	voldoet	niet bekend	geborgd in het ruimtelijk plan	geborgd op een andere manier
	Opkomsttijd (zie tabel hoofdstuk 6)							
	Verminderd-zelfredzame functies gepland/ aanwezig buiten opkomsttijd (zie hoofdstuk 6)							
	Functies gepland/ aanwezig met grote aantallen mensen buiten opkomsttijd (zie hoofdstuk 6)							
	Special Coverage Location (zie hoofdstuk 7)							
	Waarschuwingssstelsel (zie schema hoofdstuk 8)							
	Externe veiligheid (in overleg met Brandweer Fryslân)							
	Risicovolle inrichtingen/ vuurwerk (in overleg met Brandweer Fryslân)							
	Vervoer gevaarlijke stoffen (in overleg met Brandweer Fryslân)							
	Buisleidingen (in overleg met Brandweer Fryslân)							

Gemeente Franekeradeel
T.a.v. de heer P.D. van der Ploeg
Postbus 58
8800 AB FRANEKER

Leeuwarden : 15 juli 2010

Onderwerp : Bestemmingsplan "Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw"

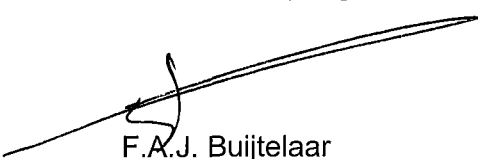
Kenmerk : 3381KB/al

Geachte heer Van der Ploeg,

Middels uw mail van 22 juni 2010 heeft u het Bureau Externe Veiligheid Fryslân, aanwezig bij de Milieuadviesdienst, gevraagd of, binnen zes weken na dagtekening van uw mail, kan worden ingestemd met het voorontwerp bestemmingsplan "Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw", de startnotitie "Plan – en Project Milieueffectrapportage Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum" of dat stukken aanleiding geeft tot het maken van opmerkingen.

De stukken zijn doorgenomen, waarbij met name gekeken is naar de externe veiligheidsaspecten. Daarbij is opgevallen dat, in de 2e alinea van hoofdstuk 4.6. "Externe veiligheid" van het voorontwerp bestemmingsplan "Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw", is aangegeven dat het rijk alleen beleid kent voor hogedruk aardgasleidingen voor gasleidingen vanaf 20 bar. De aangegeven druk dient 16 bar te zijn (zie ontwerp besluit externe veiligheid buisleidingen (bevb) en de brief van minister Cramer van 22 september 2009 gericht aan gemeenten en provincies, waarin zij adviseert om bij ruimtelijke plannen al zoveel mogelijk rekening te houden met de normen uit het ontwerp-Besluit.

Met vriendelijke groet,

F.A.J. Buijtelaar

Teamleider Vergunningverlening en Handhaving

a snekertrekweg 37
postbus 1017 | 8900 ca leeuwarden
t (058) 233 90 50
f (058) 233 90 51
i www.milieuadviesdienst.nl
e algemeen@milieuadviesdienst.nl

[illegible]

13 JULI 2010

cluster Plannen
Uw kenmerk:

MSF07-0906

Gemeente Franekeradeel	
05 AUG. 2010	
nr.:	
afd.: ...5200.....	
beh. ambt.	afn. term.
ontvangstbev. ja/nee afgehandeld d.m.v.:	
d.d.:	
paraaf:	

Gemeente Franekeradeel
t.n.v. F. Zuurveen
Postbus 58
8800 AB Franeker

Datum : 4 augustus 2010
Ons kenmerk : 116-10/AdV
Betreft : reactie voorontwerp bestemmingsplan en structuurvisie

Geachte heer Zuurveen,

Op 26 augustus a.s. is er bestuurlijk overleg gepland tussen vertegenwoordigers van de gemeente Franekeradeel, de provincie Fryslân, de Waddenvereniging en de Friese Milieu Federatie. Mede ter voorbereiding daarvan hebben wij het voorontwerp bestemmingsplan, de structuurvisie uitbreiding glastuinbouw (d.d. 17-06-2010) en het bijbehorende economisch onderzoek (d.d. 12 mei 2010) bestudeerd.

Wij hebben daar op twee manieren naar gekeken.

In de eerste plaats vanuit de geest vanuit het bestuurlijk overleg dat bovengenoemde partijen op 23 maart jl. gevoerd hebben. Tijdens dat overleg hebben de overheidspartijen nadrukkelijk gesteld dat duurzaamheid en milieu bij het project Waddenglas hoog in het vaandel staan.

De milieuorganisaties hebben daarop gesteld dat, indien die aspecten naar hun gevoel voldoende in de plannen gewaarborgd zijn, ze geen bezwaar tegen de plannen zullen maken.

Bij het bestuderen van de stukken is dus in eerste instantie gekeken naar de manier waarop die waarborgen bieden voor duurzaamheid en de kwaliteit van het milieu.

In de tweede plaats hebben we de stukken meer en detail inhoudelijk beoordeeld.

Tot onze spijt moeten we melden dat het antwoord op de vraag of er voldoende waarborgen zijn voor duurzaamheid en kwaliteit wat ons betreft ontkennend is. Op dit punt zullen we in het bestuurlijk overleg terugkomen.

De inhoudelijke beoordeling leidt tot de volgende opmerkingen

Locatie uitbreiding 1^e deel

In beide voorontwerpen ontbeert het aan een ruimtelijke onderbouwing waarom het westelijk deel van het plangebied als eerste wordt ontwikkeld. Mocht de tweede fase geen doorgang vinden dan ontstaat er een uitstulping van glastuinbouw. Wij stellen voor om de uitbreiding 1^e fase geheel te laten aansluiten bij het al bestaande glastuinbouwgebied.

Vraag en aanbod glastuinbouw

Wij hebben het nieuwe economisch onderzoek van het bureau Ecorys bekeken. Het verheugt ons dat het bureau concludeert dat de indertijd vermeende uittocht van tuinders uit Zuid-Holland niet heeft plaatsgevonden en ook niet zal gaan plaatsvinden. Ook Ecorys constateert dat groei van glastuinbouw uit Noordwest Fryslân zelf moet komen.

Verder hebben wij de volgende op- en aanmerkingen en vragen over het onderzoek:

- De Raad van State heeft geconcludeerd dat de vraag naar glastuinbouw voor de tweede fase niet was onderbouwd. In de tussentijd heeft de economische crisis zich doorgezet – inclusief de verscherpte kredietisen vanuit de banken – terwijl er geen veranderingen hebben plaatsgevonden die de groei van de glastuinbouw bevorderen (bv. toegenomen vraag naar producten, gunstige subsidieregelingen, etc.). In het rapport wordt dan ook niet onderbouwd waar die vraag nu wel vandaan komt en wat de onderliggende redenen voor deze verwachte groei zijn.
- In het Ecorys rapport wordt aangenomen dat de economische crises over drie jaar achter de rug is en dat de vraag naar nieuwe glastuinbouwlocaties daarna toe zal nemen. Waarop baseert Ecorys deze periode van drie jaar? En wat zijn de achterliggende redenen dat de groei na drie jaar weer zal aantrekken?
- In het rapport worden alleen de positieve economische kanten van de glastuinbouwlocatie in Noordwest Fryslân genoemd. De negatieve kanten – als het ontbreken van collectieve voorzieningen, weinig toeleverende bedrijven en de grotere afstand tot de afzetmarkt/Schiphol – worden buiten beschouwing gelaten.
- In het verleden hebben volgens het Ecorys rapport tuinders in NW-Fryslân gebruik gemaakt van een gunstige regeling om een grotere kavel te kopen. Uit het rapport wordt niet duidelijk of deze regeling nog bestaat. Indien deze regeling niet meer bestaat dan is het kopen van een kavel mogelijk minder interessant geworden. Uitgiftecijfers in het verleden geven dan ook een vertekend beeld van de toekomstige uitgiftecijfers zonder een dergelijke regeling.
- Er wordt in het rapport genoemd dat de laatste jaren het areaal aan glasgroenten is toegenomen. Niet wordt vermeld dat het aantal bedrijven ook aanzienlijk (zie gegevens CBS) is afgenomen. Kortom er zijn minder bedrijven maar de bedrijven die zijn overgebleven zijn groter geworden. Niet duidelijk wordt uit het rapport of de groei van die bedrijven nu bereikt is. Ecorys neemt aan dat de bestaande bedrijven tot in het oneindige kunnen blijven groeien (lineaire regressie). In de praktijk is uiteraard sprake van een voor een tuinder economisch/sociaal gezien optimale bedrijfsgrootte. Is deze inmiddels bereikt?
- Door vertrekkende bedrijven uit Zuid-Holland wordt de ruimtevrage voor heel Nederland vanuit Zuid-Holland door Ecorys becijferd op 55 tot 595 hectare. Tevens heeft Ecorys een overzicht opgenomen van de in ontwikkeling zijnde glastuinbouwlocaties (incl. Sexbierum). Al deze locaties bij elkaar opgeteld, levert een toekomstig aanbod op van 1120 hectare (excl. Sexbierum). Daarvan is 940 hectare harde plancapaciteit (excl. Sexbierum). Ook het door Ecorys geprognoseerde areaal aan glastuinbouw voor de komende 10 jaar ligt tussen 75 en 960 hectare. Ook deze hoeveelheid ligt nog ver onder of is nagenoeg gelijk aan het harde plaanbod exclusief Sexbierum. Kortom in het meest gunstigste scenario van Ecorys is er de komende 10 jaar landelijk nog genoeg hard aanbod aan glastuinbouwlocaties zonder de locatie Sexbierum.
- Bij de berekening van de economische effecten wordt niet ingegaan op de steeds verdergaande mechanisatie in de glastuinbouw om de kosten te reduceren. Hierdoor neemt het aantal banen per hectare ook af. Tevens wordt bij de bestrijding van de werkeloosheid niet de toenemende vergrijzing meegenomen. Bij vergrijzing neemt ook

het aandeel van het werkzame deel van de bevolking af. In NW-Fryslân vindt nu al vergrijzing plaats. Deze trend van vergrijzing zal de komende jaren zich voortzetten.

Financiële onderbouwing

In de structuurvisie wordt er bij de economische uitvoerbaarheid vanuit gegaan dat het gehele terrein eind 2015 uitgegeven is. In het Ecorys onderzoek wordt dit scenario het meest gunstige scenario gevonden waarbij Ecorys aangeeft dat dit meest gunstige scenario onwaarschijnlijk is. Kortom het plan is financiële niet deugdelijk onderbouwd.

Lichtonderzoek

Het lichtonderzoek in het kader van het voorontwerp is momenteel gaande. Wij dringen erop aan om de door ons eerder gemaakte opmerkingen over het lichtonderzoek mee te nemen in dit onderzoek. Deze opmerkingen zijn als bijlage opgenomen.

In het memo (d.d. 23 juni 2010) over de aanpak van het lichtonderzoek wordt aangegeven dat er wordt uitgegaan van een grens van 0,1 lux. Wij willen u erop wijzen dat deze grens een arbitrair gekozen waarde is. Met andere woorden het is geen 'veilige' waarde op basis waarvan er op voorhand geen effecten op het leefmilieu van de Waddenzee optreden.

Verder wordt in het Ecorys onderzoek aangegeven dat tuinders in verband met de verscherpte kredietwettelijke eisen zich primair zullen richten tot het vergroten van de productiewaarde per hectare. Een van de wijzen waarop de productiewaarde te verhogen is, is door het gebruik van meer licht (meer lux/m²). Hierdoor neemt de uitstoot van licht ook toe. Wij gaan ervan uit dat in het onderzoek dit aspect ook meegenomen wordt.

Duurzame energie

In het onderzoek van Ecorys wordt gemeld dat de verplaatsing van bedrijven vooral gedreven wordt door kostenbeheersing. Nu is er voor het glastuinbouwgebied Sexbierum de (bestuurlijke en politieke) wens om het nieuwe kassengebied het meest duurzame kassengebied van Nederland te laten zijn. Veel van de meest duurzame energie opties hebben een onrendabele top of een lange terugverdientijd. Hoe worden tuinders overgehaald om toch voor de meest duurzame energieopties te kiezen? Wij dringen erop aan om uw visie daarop in de structuurvisie zodanig te verwoorden. En daarbij een koppeling te maken met de laatste en toekomstige stand van de techniek.

Voor wat betreft het bestemmingsplan pleiten wij ervoor om in ieder geval ruimte te reserveren voor meerdere duurzame energieopties. Bijvoorbeeld een leidingtracé naar de haven van Harlingen voor het benutten van restwarmte en een collectieve voorziening voor warmte-koude opslag.

Kashoogte

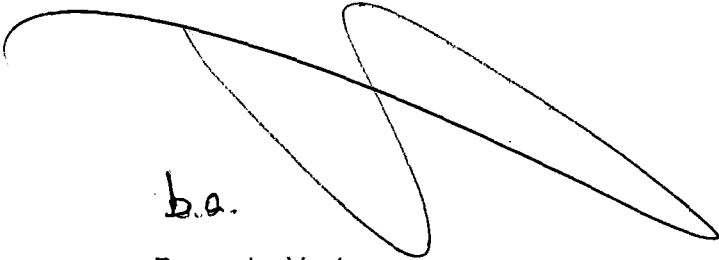
De kashoogte blijft in het nieuwe bestemmingsplan op 10 meter staan (met een ontheffing voor 11 meter). In een zo open en kwetsbaar landschap vinden wij een dergelijke hoogte niet passen. Ook vanuit economische overwegingen is volgens onderzoek van de Wageningen Universiteit een dergelijke hoogte niet nodig¹. In dit onderzoek wordt aangegeven dat kassen hoger dan 8 meter geen economische meerwaarde hebben en gezien kunnen worden als extreem hoge kassen.

¹ Bontsema, J. e.a. Mei 2007. Relatie tussen toenemende kashoogte en het energieverbruik in de glastuinbouw. Wageningen UR glastuinbouw. Rapportnummer 144.

Op basis van de nu voorliggende voorontwerpen zien wij op het gebied van natuur, landschap en milieu geen verbetering ten opzichte van het vorige bestemmingsplan. Wij hopen dat in het ontwerp bestemmingsplan wel het geval zal zijn. Voorts zien wij uit naar een constructief bestuurlijk overleg.

Met vriendelijke groet,
Mede namens de Waddenvereniging,
FRIESE MILIEU FEDERATIE

b.a.

P. van der Vegt
Waarnemend directeur

Bijlage: - opmerkingen over lichthinderonderzoek

c.c. Provincie Fryslan t.n.v. J.J. Dicke

BIJLAGE

Opmerkingen over lichthinderonderzoek

Wij dringen erop aan om in ieder geval de volgende aspecten in het onderzoek mee te nemen:

1. In de berekeningen voor de lichtemissies uitgaan van het maximaal mogelijk oppervlak aan verlichte kassen;
2. De 'worst-case' situatie te berekenen. En, als uit de worst-case blijkt dat de lichtnormen overschreden worden, wat er gedaan gaat worden om de effecten tegen te gaan;
3. In de berekeningen van het lichtniveau rekening te houden met de lichttoename als gevolg van kieren en de lichtbelasting wanneer sprake is van bijzondere weersomstandigheden (waarbij volgens het convenant glastuinbouw minder afgeschermd hoeft te worden);
4. Duidelijk aan te geven welke lichtsterkte in de kassen er bij de berekeningen gehanteerd is. Voor de berekende waarden maakt het uit of er 95 procent reductie plaatsvindt van een lichtsterkte in de kassen van 5.000, 10.000 of van 18.000 lux. De tendens is dat de lichtsterkte die in de glastuinbouw benut wordt, toeneemt (zie ook www.platformlichthinder.nl). Deze tendens zou dan ook in de berekeningen moeten worden meegenomen;
5. Voor de afstand van het kassengebied de rand van het kassengebied te hanteren tot aan de rand van de Waddenzee. Dit is een afstand van circa 2,5 kilometer;
6. In de berekeningen niet alleen uitgaan van de verlichtingssterkte (uitgedrukt in lux) maar ook van de luminantie, het ophelderen van de hemel (uitgedrukt in candela, afgekort cd). Volgens het platform lichthinder heeft de toename van de luminantie ernstige gevolgen voor de beleving van mensen van o.a. het landschap en heeft luminantie effecten op de fauna in het Waddengebied. Glastuinbouw kan volgens het platform tot enorme opheldering van de hemel leiden door de grote oppervlakte van de verlichte hemel;
7. In de berekeningen de bijdragen van cumulatie op een kwantitatieve wijze in beeld te brengen. Daarbij in ieder geval meenemen de lichtbelasting van het bestaande glastuinbouwgebied (waar minder strenge afschermingspercentages gelden), de haven van Harlingen en de dorpen en wegen in het gebied, de bijdragen van verlichte stallen voor melkveehouderijen;
8. In de startnotitie naar het lichtonderzoek wordt aangegeven dat er een 'strenge' drempelaar van 0,1 lux wordt gehanteerd. Wij willen u er op wijzen dat al bij een lichtsterkte van 0,2 a 0,3 lux de hemel zodanig verlicht is dat alleen nog de meest heldere sterren gezien kunnen worden. Wij pleiten er dan ook voor een strengere norm die uitgaat van een bescherming van fauna van de Waddenzee en de bescherming van de duisternis voor dit gebied.

Gemeente Franekeradeel
Postbus 58
8800 AB FRANEKER

uw brief	ons nummer	datum	verzonden
	U10.000014	26 juli 2010	28 JULI 2010
onderwerp	in behandeling bij	toestel	bijlagen
Glastuinbouw	H. Runia	279	-
Sexbierum			

Geacht college,

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het voorontwerp bestemmingsplan Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw, het voorontwerp Structuurvisie Sexbierum Glastuinbouw en de startnotitie Plan- en project m.e.r. Uitbreiding Glastuinbouwgebied Sexbierum. De plannen geven ons geen aanleiding inhoudelijk te reageren. Wij wensen u verder succes toe met de uitvoering van de plannen.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Harlingen,
de secretaris, de burgemeester,

b.c. J.I.C. van Deutekom P.H.M. Scheffer.
Loco

GEMEENTE Franekeradeel	
28 JULI 2010	
nr.:	
afd.: 620	
beh. aamt.	afg.
.....	
ontvangen in/afgehandeld door	
.....	
d.d.:	
perzoon:	

VROM-Inspectie
*Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer*

> Retouradres Postbus 30020 9700 RM Groningen

Het college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Franekeradeel
Postbus 58
8800 AB Franeker

VROM-Inspectie
Directie Uitvoering
Regio afdeling Noord

Cascadeplein 10
Postbus 30020
9700 RM Groningen
www.vrom.nl

Contactpersoon
Hans Nieken

T 050 - 599 26 86
M 06 - 25 02 78 69
F 050 - 599 26 99
vin-ruimtelijkeplannen
@minvrom.nl

Kenmerk
2010.0045570-HNI-N

Bijlage(n)
uitnodiging webenquête

Datum **28 JULI 2010**

Betreft Advies artikel 3.1.1 Bro: Voorontwerpbestemmingsplan Sexbierum -
Uitbreiding Glastuinbouw en voorontwerpstructuurvisie Sexbierum
Glastuinbouw

Geacht college,

Op 22 juni 2010 heb ik uw verzoek ontvangen om advies op grond van artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening over het voorontwerpbestemmingsplan "Sexbierum - Uitbreiding Glastuinbouw" en de voorontwerpstructuurvisie "Sexbierum Glastuinbouw".

In de brief van 26 mei 2009 aan alle colleges van burgemeester en wethouders heeft de minister van VROM aangegeven over welke nationale belangen uit de Realisatieparagraaf Nationaal Ruimtelijk Beleid (RNRB, TK 2007-2008, 31500 nr. 1) gemeenten altijd overleg moeten voeren met het Rijk. In de brief heeft de minister verder aangegeven het op prijs te stellen als gemeenten ook bij de voorbereiding van structuurvisies waarin nationale belangen aan de orde zijn overleg met het Rijk voeren, hoewel dit in het geval van structuurvisies geen wettelijke verplichting is. Gemeenten verzoeken zelf de afzonderlijke rijksdiensten om advies. De VROM-Inspectie coördineert de rijksreactie over voorontwerpbestemmingsplannen, -projectbesluiten en -structuurvisies.

De bovengenoemde plannen geven aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen, gelet op de nationale belangen zoals die zijn verwoord in de RNRB. Het nummer achter het nationaal belang verwijst naar het nummer in de RNRB.

28 JULI 2010	
nr.:	
afd.:	520
beh. ambt.	
ontvangst- v. j./acc afgehandeld d.m.v.:	
d.d.:	
paraaf:	
Pagina 1 van 2	

Nationaal belang 10c/41: Waddenzee

VROM-Inspectie
Directie Uitvoering
Regio afdeling Noord

Lichtemissie

Eén van de te beschermen waarden in het Waddengebied is de duisternis. U geeft aan dat u de ambitie heeft om uit te gaan van de afspraken uit het convenant dat de Stichting Natuur en Milieu en de glastuinbouwsector in 2006 hebben afgesloten. In het convenant zijn echter twee normen vastgelegd; normen waaraan glastuinbouwbedrijven zullen voldoen vanaf 1 januari 2008 en vanaf 1 januari 2014. Uit de voorontwerpstructuurvisie en het voorontwerpbestemmingsplan wordt niet duidelijk welke van de twee normen u gaat hanteren. Ik verzoek u om uit te gaan van de strengere normen die gelden vanaf 1 januari 2014 en deze in de regels van het bestemmingsplan vast te leggen.

Kenmerk
2010.0045570-HNI-N

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd is vermeld of de heer L. Klamer van de Directie Regionale Zaken Noord (Ministerie van LNV), telefoon: 050-5992300.

Ik vertrouw erop dat u de opmerkingen op een adequate wijze zult verwerken in beide plannen.

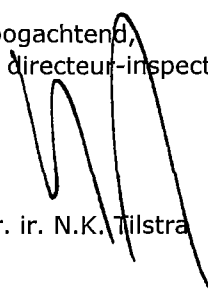
Deelname webenquête

VROM doet onderzoek naar het gebruik van de Handreiking Ruimtelijke Ordening en Milieu. U kunt via een webenquête uw mening geven over deze handreiking. VROM hoort graag uw mening en nodigt u uit om de webenquête in te vullen.

In de bijlage treft u een toelichting aan met meer informatie over de webenquête. Indien u al heeft deelgenomen, wil ik u bedanken voor uw medewerking.

Een afschrift van deze brief heb ik gezonden aan het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân.

Hoogachtend,
de directeur-inspecteur regio Noord,

mr. ir. N.K. Tilstra

Datum
15 juni 2010

Webenquête

Handreiking RO en Milieu

VROM doet onderzoek naar het gebruik van de Handreiking Ruimtelijke Ordening en Milieu. U kunt via deze webenquête uw mening geven over deze handreiking. VROM hoort graag uw mening en nodigt u uit om de webenquête in te vullen.

Handreiking RO en Milieu

VROM biedt iedereen die actief betrokken is bij het invullen van de openbare ruimte de digitale Handreiking RO en Milieu aan. Deze handreiking presenteert onderwerpen uit de ruimtelijke ordeningspraktijk waar de relatie ruimtelijke ordening en milieu (in brede zin) aan de orde is. Toegelicht wordt waarom en hoe de verschillende milieuonderwerpen doorwerken in ruimtelijke plannen, bestemmingsplannen. Dit alles op hoofdlijnen.

Waar kan ik de Handreiking RO en Milieu vinden?

De Handreiking RO en Milieu is te vinden op:

www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/ruimtelijke-ordening/handreiking.

Invullen webenquête

VROM wil graag weten of u bekend bent met de handreiking en in hoeverre de Handreiking aansluit bij uw wensen als gemeente of adviesbureau. Daarom wil ik u vragen om een webenquête in te vullen.

U kunt de webenquête invullen tot en met 15 september 2010.

Waar kunt u de webenquête vinden?

De webenquête staat op www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/ruimtelijke-ordening (bij de Handreiking) en bevat zes vragen.

Het kost ongeveer 5 minuten van uw tijd om deze vragen in te vullen.

Resultaten onderzoek

De resultaten gebruikt VROM om de handreiking te verbeteren.

Aan het eind van dit jaar worden de resultaten van dit onderzoek op de website van Infomil geplaatst.

College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Franekeradeel
Postbus 58
8800 AB FRANEKER

Gemeente Franekeradeel	
19 AUG 2010	
nr.:	
afd.: <u>5210</u>	
beh. ambt.	afh. term.
ontvangstbev. ja/nee afgehandeld d.m.v.:	
d.d.:	
paraaf:	

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
snekertrekweg 1
telefoon: (058) 292 59 25
telefax: (058) 292 51 25
www.fryslan.nl
e-mail: provincie@fryslan.nl

Leeuwarden, 17 augustus 2010
Verzonden, **18 AUG. 2010**

Ons kenmerk : 00907474
Afdeling : Ruimte
Behandeld door : J.J. Dicke / (058) 292 59 05 of j.j.dicke@fryslan.nl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) :

Onderwerp : Voorontwerp structuurvisie "Sexbierum Glastuinbouw",
voorontwerp bestemmingsplan "Sexbierum-Uitbreiding glastuinbouw",
startnotitie "Plan- en project MER Uitbreiding glastuinbouwgebied Sex-
bierum"

Geacht college,

Op 25 juni 2010 hebben wij de bovengenoemde plannen ter advisering ontvangen.

Voor de ontwikkeling van een glastuinbouwgebied ten zuiden van Sexbierum heeft u in 2008 een bestemmingsplan in procedure gebracht. Wij hebben dit bestemmingsplan in 2009 goedgekeurd. Begin 2010 heeft de Raad van State het plan echter vernietigd. Als gevolg hiervan heeft u de keuze gemaakt om voor het hele glastuinbouwgebied in uw gemeente een structuurvisie op te stellen en, vooralsnog, alleen voor de eerste fase van het nieuwe glastuinbouwgebied een bestemmingsplan in procedure te brengen. Wij kunnen ons vinden in deze keuze.

Ten aanzien van de voorontwerp structuurvisie "Sexbierum Glastuinbouw" willen wij het volgende opmerken.

De provinciale belangen ten aanzien van de ontwikkeling van glastuinbouw en ruimtelijke kwaliteit zijn in het plan goed verwerkt. De provinciale belangen ten aanzien van weidevogelcompensatie en de gevolgen voor het provinciale wegennet geven ons aanleiding om de volgende opmerkingen te maken.

Gevolgen provinciaal wegennet (categorie 2)

De provincie hanteert het beleidsuitgangspunt dat bij extra verkeersbelasting van het provinciale wegennet die aantoonbaar te wijten is aan bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen, er een bijdrage wordt gevraagd in verkeersoplossingen. Bij de keuze voor een ontsluiting via de Slachtedyk betekent dit een extra belasting op de aansluitingen op de N384/N31. De bijdrage in de verkeersoplossing dient tot uitdrukking te komen in de exploitatieopzet van de structuurvisie. Overleg met de afdeling Verkeer en Vervoer van de provincie op dit punt is noodzakelijk.

Weidevogelcompensatie (categorie 3)

In de voorontwerp structuurvisie wordt geen aandacht besteed aan weidevogelcompensatie. In het kader van het bestemmingsplan dat in 2008 in procedure is gebracht, zijn echter wel afspraken gemaakt over wijze waarop de weidevogelcompensatie voor het hele nieuwe glastuinbouwgebied plaatsvindt. In de structuurvisie kunnen deze afspraken weergegeven worden.

De voorontwerp structuurvisie geeft overigens geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. Wanneer het plan als ontwerp ter inzage worden gelegd, achten wij toezending ervan noodzakelijk.

Ten aanzien van het voorontwerp bestemmingsplan "Sexbierum-Uitbreiding glastuinbouw", willen wij het volgende opmerken.

Het provinciale belang ten aanzien van de ontwikkeling van glastuinbouw is in het plan goed verwerkt.

Landschappelijke afronding eerste fase (categorie 2)

De oostelijke grens van het bestemmingsplan is tot aan de uitvoering van de tweede fase de grens van het glastuinbouwgebied. Voor deze oostelijke grens van de eerste fase is in het plan echter geen rekening gehouden met een (tijdelijke) landschappelijke inpassing.

Weidevogelcompensatie (categorie 3)

In het voorontwerp bestemmingsplan wordt geen aandacht besteed aan weidevogelcompensatie. In het bestemmingsplan kan worden aangegeven hoe de afspraken die voor het hele glastuinbouwgebied gemaakt zijn over weidevogelcompensatie, uitgewerkt worden voor de eerste fase.

MER

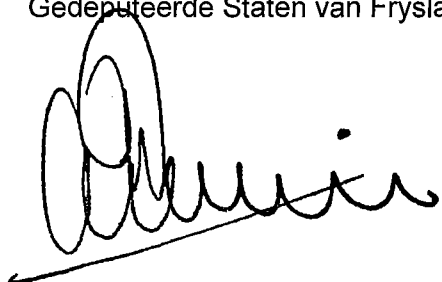
In het voorontwerp wordt aangegeven dat er nog een MER opgesteld moet worden en dat de conclusies daaruit in de ontwerpfase aan het plan worden toegevoegd. Wij hebben het plan daarom nog niet op deze punten kunnen beoordelen.

Wanneer het plan als ontwerp ter inzage worden gelegd, achten wij toezending ervan noodzakelijk.

Ten aanzien van de Startnotitie "Plan- en project MER Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum" hebben wij geen opmerkingen.

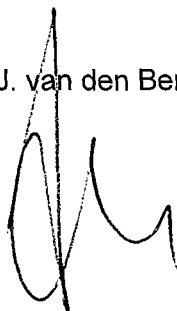
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

J.A. Jorritsma, voorzitter

drs. A.J. van den Berg, secretaris

BIJLAGE 2

Gemeente Franekeradeel
T.a.v. de heer Auke Zijlstra
Postbus 58
8800 AB Franeker

ECORYS Nederland BV

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com
W www.ecorys.nl

K.v.K. nr. 24316726
Fortis Bank rek. nr. 24.01.51.151
BTW-nr. NL8080.28.741.B08

Onderwerp
Beantwoording vragen Friese Milieu Federatie

Rotterdam

Geachte heer Zijlstra, beste Auke,

Referentie
li21866

Donderdag 5 augustus jl. ontvingen wij de reactie van de Friese Milieu Federatie op het voorontwerp bestemmingsplan, de structuurvisie "Uitbreiding glastuinbouw" (d.d. 17 juni 2010) en het bijbehorende economisch onderzoek (d.d. 18 mei 2010). Graag ontvangen jullie van ons een reactie/uitleg op de vragen/opmerkingen die door de Federatie onder het kopje "Vraag en aanbod glastuinbouw" zijn gemaakt. Bij deze geven wij gehoor aan dit verzoek.

ECORYS Regio, Strategie &
Ondernemerschap
T 010 453 86 37
F 010 453 86 50

Hieronder wordt elk punt apart behandeld. Hierbij wordt in de eerste plaats de vraag c.q. opmerking van de Friese Milieu Federatie gegeven en vervolgens onze reactie hierop.

Gilbert Bal
T 010 453 86 59
E gilbert.bal@ecorys.com

1. **Opmerking Milieu Federatie:** *"De Raad van State heeft geconcludeerd dat de vraag naar glastuinbouw voor de tweede fase niet was onderbouwd. In de tussentijd heeft de economische crisis zich doorgezet – inclusief de verscherpte krediet-eisen vanuit de banken - terwijl er geen veranderingen hebben plaatsgevonden die de groei van de glastuinbouw bevorderen (bv. toegenomen vraag naar producten, gunstige subsidieregelingen, etc.). In het rapport wordt dan ook niet onderbouwd waar die vraag nu wel vandaan komt en wat de onderliggende redenen voor deze verwachte groei zijn."*

ECORYS Nederland is
a member of ECORYS

Reactie ECORYS: De raming van de toekomstige behoefte aan glasareaal in Noordwest-Fryslân gaat uit van historische trends en houdt bewust rekening met de economische context. De gevolgen van de economische crisis zijn in beeld gebracht op basis van interviews en studies waarin de gevolgen van de economische crisis op de ontwikkeling van de agrarische sector zijn beschreven (o.a. LEI en NovioConsult). Wij zijn ons bewust van de onzekerheden in de raming en hebben daarom een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd waarbij ten aanzien van een aantal variabelen andere uitgangspunten zijn gehanteerd. Uit de behoefteraming en bijbehorende gevoeligheidsanalyse komt derhalve een bandbreedte van 105 tot 245 ha tot 2020 naar voren. Vervolgens zijn wij ten behoeve van de analyse van de gewenste fasering uitgegaan

van een ‘middenscenario’, waarin de behoefte uitkomt op 185 ha (netto) tot 2020. Op basis van de veranderde economische context verwachten we dat deze behoefte ‘vertraagd’ zal ontstaan. Deze conclusie sluit aan op de “Landbouwverkenning provincie Fryslân tot 2020” van het Landbouw Economisch Instituut (LEI), waarin wordt aangegeven dat *“De glastuinbouw in Fryslân het in zich heeft om uit te groeien naar een concentratiegebied in Noord-Nederland. De condities zijn aanwezig en de regio heeft de potenties en de (jonge) ondernemers om dit waar te maken. De vraag is alleen hoe lang de financiële crisis in de wereld en de marktmacht van handel en retail aanhoudt en daarmee de snelheid van de glastuinbouwontwikkeling in Fryslân bepaalt.”*

2. **Opmerking Milieu Federatie:** *In het Ecorys rapport wordt aangenomen dat de economische crises over drie jaar achter de rug is en dat de vraag naar nieuwe glastuinbouwlocaties daarna toe zal nemen. Waarop baseert Ecorys deze periode van drie jaar? En wat zijn de achterliggende redenen dat de groei na drie jaar weer zal aantrekken?*

Reactie ECORYS: De periode van twee tot drie jaar volgt uit interviews (zie bijlage van het rapport) en studies waarin de gevolgen van de economische crisis worden beschreven. Zo wordt in de vorig jaar door het **LEI** uitgegeven studie “De agrarische sector in Nederland naar 2020” aangegeven dat *“De economische recessie een vertragend effect kan hebben op enkele van de beschouwde ontwikkelingen, zoals het proces van schaalvergroting. Overigens wordt de vraag naar agrarische producten duidelijk minder negatief beïnvloed door de economische conjunctuur dan die naar andere producten en diensten. Luxere producten, waaronder ook sierteeltproducten, zijn wel conjunctuurgevoelig en hierdoor kwetsbaar. Een belangrijke voorwaarde voor een herstel van de economische groei na 2010 is dat internationaal en binnen de EU afgezien wordt van protectionistische handelsmaatregelen.”* In de recent door **NovioConsult** afgeronde studie “Greenports gewogen” wordt het volgende geschreven: *“Tot slot de constatering dat de recessie ertoe leidt dat er tijdelijk sprake is van een vertraging in de groei en ontwikkeling van het cluster, met als gevolg een tijdelijk verminderde mogelijkheid tot het investeren in uitbreiding en een lagere investeringspotentie voor nieuwbouw. Op termijn wordt echter een herstel van de groei en dynamiek voor alle greenports verwacht en zal ook de druk op groei van het productieareaal weer aan de orde zijn. Het tijdig beschikbaar krijgen van productielocaties is een langjarig proces. Het is dan ook zaak de huidige recessie niet te vertalen naar een structureel lagere ruimteclaim vanuit de greenports voor de daar te vestigen en handhaven productiemogelijkheden.”* Dat de groei in Noordwest-Fryslân na de recessie naar verwachting weer relatief snel zal aantrekken, hangt samen met de sterke vertegenwoordiging van de groenteteelt (minder kwetsbaar dan sierteelt) en het gunstige productiemilieu. Het gaat hierbij om klimatologische, economische en sociale voordelen, de bereikbaarheid en de initiatieven op het gebied van duurzaamheid en energie (zie paragraaf 2.3.3 van het rapport).

3. **Opmerking Milieu Federatie:** *In het rapport worden alleen de positieve economische kanten van de glastuinbouwlocatie in Noordwest Fryslân genoemd. De negatieve kanten - als het ontbreken van collectieve voorzieningen, weinig toeleverende bedrijven en de grotere afstand tot de afzetmarkt/Schiphol - worden buiten beschouwing gelaten.*

Reactie ECORYS: Bovengenoemde kenmerken van het productiemilieu zijn inderdaad niet expliciet in het rapport benoemd, maar zijn impliciet wel meegenomen in de behoefte-raming. De behoefte-raming gaat immers voor een belangrijk deel uit van historische trends. Het gebrek aan collectieve voorzieningen en toeleverende bedrijven speelde in het begin van de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied nabij Berlikum sterker dan nu het geval is. Desondanks zat de glastuinbouw in Noordwest-Fryslân en in het bijzonder de locatie bij Berlikum in de periode 2000-2009 enorm in de lift. In Berlikum is tot nu toe 73 ha netto glasareaal ontwikkeld, waarmee de in het streekplan aangewezen ruimte bestemd voor glastuinbouw volledig is uitgegeven. Hierdoor is er inmiddels vrijwel geen aanbod meer direct beschikbaar. De zeer snelle uitgifte van het areaal duidt op een grote interesse vanuit de markt.

4. **Opmerking Milieu Federatie:** *In het verleden hebben volgens het Ecorys rapport tuinders in NW-Fryslân gebruik gemaakt van een gunstige regeling om een grotere kavel te kopen. Uit het rapport wordt niet duidelijk of deze regeling nog bestaat. Indien deze regeling niet meer bestaat dan is het kopen van een kavel mogelijk minder interessant geworden. Uitgiftecijfers in het verleden geven dan ook een vertekend beeld van de toekomstige uitgiftecijfers zonder een dergelijke regeling.*

Reactie ECORYS: Veel tuinders hebben bij de aankoop van gronden in Noordwest-Fryslân gebruik gemaakt van een financieel aantrekkelijke regeling, waarbij zij een groter kavel konden kopen dan dat zij op dat moment wilden bebouwen. De toename van het glasareaal in de laatste vijf jaar bestaat vooral uit bedrijven die het resterende deel van hun kavel hebben bebouwd. Deze ontwikkeling heeft zich met name rondom Berlikum voorgedaan en heeft inderdaad mede geleid tot de snelle uitgifte van het gebied. Hoewel deze regeling formeel niet meer bestaat, omdat het gebied rondom Berlikum volledig is uitgegeven, heeft de gemeente Franekeradeel concrete plannen om deze regeling ook voor het glastuinbouwgebied Sexbierum in te zetten. Dit houdt in dat in de toekomst per tuinder zal worden nagegaan of het aantrekkelijk voor hem/haar is om al een optie op een kavel te nemen.

5. **Opmerking Milieu Federatie:** *Er wordt in het rapport genoemd dat de laatste jaren het areaal aan glasgroenten is toegenomen. Niet wordt vermeld dat het aantal bedrijven ook aanzienlijk (zie gegevens CBS) is afgenomen. Kortom er zijn minder bedrijven maar de bedrijven die zijn overgebleven zijn groter geworden. Niet duidelijk wordt uit het rapport of de groei van die bedrijven nu bereikt is. Ecorys neemt aan dat de bestaande bedrijven tot in het oneindige kunnen blijven groeien (lineaire regressie). In de praktijk is uiteraard sprake van een voor een tuinder economisch/sociaal gezien optimale bedrijfsgrootte. Is deze inmiddels bereikt?*

Reactie ECORYS: Op basis van historische trends verwachten wij dat het areaal glasgroenten in de periode tot 2020 in Nederland zal toenemen, onder meer door schaalvergroting. Dit is ook benoemd in hoofdstuk 2 van het rapport, waarin de resultaten van de behoefte-raming worden uiteengezet. Voorts wordt hierin aangegeven dat wij verwachten dat de ruimtebehoefte als gevolg van de veranderde economische context de eerste twee tot drie jaar gering zal zijn. Op het moment dat het (te) ruime aanbod (grotendeels) uit de markt is verdwenen en daarmee de productiewaarde per ha weer wat wordt

verhoogd, zal er echter waarschijnlijk weer op nieuwe locaties worden uitgebreid. In vele teelten is schaalvergroting noodzakelijk om internationaal concurrerend te blijven. Dit geldt in het bijzonder voor de glasgroenteteelt, waar bedrijven zich naar verwachting ontwikkelen tot een omvang van circa 20 ha, met zelfs uitschieters naar 60 of 80 ha. Aangezien de gemiddelde bedrijfsomvang nu 2,6 ha bedraagt (Bron: CBS, 2009), ligt een verdere schaalvergroting voor de hand.

6. **Opmerking Milieu Federatie:** *Door vertrekkende bedrijven uit Zuid-Holland wordt de ruimte vraag voor heel Nederland vanuit Zuid-Holland door Ecorys becijferd op 55 tot 595 hectare. Tevens heeft Ecorys een overzicht opgenomen van de in ontwikkeling zijnde glastuinbouwlocaties (incl. Sexbierum). Al deze locaties bij elkaar opgeteld, levert een toekomstig aanbod op van 1120 hectare (excl. Sexbierum). Daarvan is 940 hectare harde plancapaciteit (excl. Sexbierum). Ook het door Ecorys geprognosticeerde areaal aan glastuinbouw voor de komende 10 jaar ligt tussen 75 en 960 hectare. Ook deze hoeveelheid ligt nog ver onder of is nagenoeg gelijk aan het harde planaanbod exclusief Sexbierum. Kortom in het meest gunstigste scenario van Ecorys is er de komende 10 jaar landelijk nog genoeg hard aanbod aan glastuinbouwlocaties zonder de locatie Sexbierum.*

Reactie ECORYS: Het overzicht waaraan de Friese Milieu Federatie refereert, dateert van augustus 2008. De vraag is in hoeverre de door de Federatie genoemde ‘harde plancapaciteit’ daadwerkelijk is of nog wordt gerealiseerd. In het recente verleden zijn diverse locaties voor nieuwbouw en uitleg aangewezen die niet noemenswaardig hebben geleid tot concrete realisatie van nieuwe bedrijven (bijvoorbeeld Emmen). Veel van de uiteindelijke realisatie van de plannen hangt dan ook af van de kwaliteit van de locaties die wordt geboden. De wijze waarop de geprognosticeerde behoefte ruimtelijk zal neerslaan, hangt daarnaast voor een belangrijk deel af van het moment waarop de kavels beschikbaar komen. Voor de regio Noordwest-Fryslân verwachten wij dat, op het moment dat de markt weer aantrekt, er in versneld tempo ruimtebehoefte zal ontstaan. Dit hangt voor een belangrijk deel samen met de kwaliteit van het productiemilieu zoals aangegeven in paragraaf 2.2.3 van het rapport en wordt bevestigd vanuit de ontwikkeling die reeds in Berlikum heeft plaatsgevonden. Voorwaarde is wel dat de gronden terstond uitgeefbaar zijn op het moment dat de markt dit verlangt. Op deze manier kan de toekomstige vraag direct worden geacommodeerd en zal het gebied in Sexbierum eind 2017 volledig zijn uitgegeven (zie paragraaf 2.4.2 van het rapport).

7. **Opmerking Milieu Federatie:** *Bij de berekening van de economische effecten wordt niet ingegaan op de steeds verdergaande mechanisatie in de glastuinbouw om de kosten te reduceren. Hierdoor neemt het aantal banen per hectare ook af. Tevens wordt bij de bestrijding van de werkeloosheid niet de toenemende vergrijzing meegenomen. Bij vergrijzing neemt ook het aandeel van het werkzame deel van de bevolking af. In NW-Fryslân vindt nu al vergrijzing plaats. Deze trend van vergrijzing zal de komende jaren zich voortzetten.*

Reactie ECORYS: Ondanks de relatief sterke schaalvergroting die al in de glasgroentesector heeft plaatsgevonden, bleef het aantal werknemers per hectare in dit segment de laatste jaren relatief constant. Ten opzichte van 2002 was het aantal werknemers per hectare in 2008 zelfs iets toegenomen.

Vandaar dat er voor de berekening van de directe werkgelegenheid het gemiddelde aantal FTE per hectare in de Nederlandse glasgroentesector is vermenigvuldigd met het (toekomstige) aantal hectaren in de sector in Noordwest-Fryslân. De wijze waarop in de arbeidsvraag kan worden voorzien, hangt daarnaast inderdaad deels samen met de demografische ontwikkeling. Wij verwachten dat veel van de FTE's zullen worden ingevuld door in deeltijd werkende vrouwen en scholieren die in vakanties en weekends willen bijverdienen. Ook komen mensen die werkloos zijn in aanmerking voor een baan in de glastuinbouw. Hierop wordt al ingespeeld met het project 'Werken in de Kas' en de scholingskas van de Stichting Tuinbouw Friesland. Anderzijds is de vraag vanuit de tuinbouwsector veelal ook gericht op seizoensarbeid. De piek in het hoogseizoen zal waarschijnlijk worden ingevuld met arbeidskrachten van buiten de regio. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan (flexibele) Poolse uitzendkrachten. De verdergaande schaalvergroting houdt bovendien in dat er ook in de primaire productiebedrijven meer hoogopgeleide arbeidskrachten nodig zullen zijn. Dit personeel zal van buiten de regio moeten worden aangetrokken, aangezien het regionale aanbod hierin (op dit moment) slechts in beperkte mate voorziet.

We hopen dat deze notitie de vragen/opmerkingen van de Friese Milieu Federatie voldoende beantwoordt. Bij eventuele onduidelijkheden kan vanzelfsprekend contact met ons worden opgenomen voor een toelichting.

Met vriendelijke groet,

Rotterdam, 12 augustus 2010

ECORYS Nederland BV

Gilbert Bal
Consultant
Regio, Strategie & Ondernemerschap

Walter Hulsker
Partner
Regio, Strategie & Ondernemerschap

Het gaat hierbij om de eerste fase, als onderdeel van het totale project Waddenglas, zoals omschreven in de structuurvisie Sexbierum Glastuinbouw. De realisering betreft zowel een publieke als een particuliere investering.

Door ECORYS Nederland is een economisch onderzoek verricht waarin voornamelijk wordt ingegaan op de (toekomstige) behoefte aan glastuinbouw. Hierin zijn meerdere scenario's doorgerekend, waaruit blijkt dat zowel door groei als verplaatsing van glastuinbouw een toekomstige behoefte is aan uitbreidingsruimte in Noordwest-Fryslân. Dit bestemmingsplan voorziet in een gedeelte van deze uitbreidingsruimte.

Het totale oppervlak van de te bieden uitbreidingsruimte is ongeveer 200 ha, waarvan dit bestemmingsplan betrekking heeft op 81 ha. Hiervan is 54 ha. uitgeefbaar voor glasopstand, bedrijfsgebouwen, waterbassins en omliggend erf. 4 hectare is beschikbaar voor uitgifte in het kwelderwalgebied. In totaal is hiermee dus 58 hectare uitgeefbaar c.q. beschikbaar voor uitgifte. Van het totale gebied is een stedenbouwkundige opzet gemaakt waarbij landschappelijke inpassing c.q. ruimtelijke kwaliteit en een goede ontsluiting speerpunten zijn. Dit heeft geleid tot een financiële bijdrage van het Rijk (Stidug: Stimuleringsregeling Duurzame Glastuinbouw).

Ruimtegebruik

oppervlakte plangebied	100%	81 ha
uitgeefbaar c.q. beschikbaar voor uitgifte	72%	58 ha
niet uitgeefbaar	28%	23 ha

Er is uitgegaan van de volgende aannames:

- het gaat om een "modern" glastuinbouwgebied;
- de bouwterreinen worden in bouwrijpe staat opgeleverd, dus de gemeente zorgt voor de ontsluiting van het gebied (verharding, riolering (gescheiden stelsel) en overige nutsvoorzieningen) en voor het grondwerk (ophogen gebied, graven waterpartijen, opschonen bouwterreinen, etc.);
- het gebied wordt op een acceptabel peil voor drooglegging aangelegd, dit in overleg met het waterschap;
- het plangebied wordt fasegewijs ontwikkeld, waarbij onderhavig bestemmingsplan betrekking heeft op de eerste fase en zo spoedig mogelijk bouwrijp gemaakt zal worden waarna uitgifte plaats zal vinden;
- voor het gebied wordt een gemiddelde minimum-verkoopprijs gehanteerd.

De onderstaande berekening van de financiële haalbaarheid heeft betrekking op de eerste fase van de uitbreiding en kan niet los worden gezien van het totale project Waddenglas. Basis is de in de structuurvisie opgenomen paragraaf uitvoerbaarheid. Op basis van de bovengenoemde uitgangspunten en de Stidug-bijdrage is met de grondverkoop een sluitende grondexploitatie te realiseren.

SAMENVATTING RESULTAAT 1^e fase Waddenglas
 (in miljoenen euro's afgerond)

Kosten op prijspeildatum (01-01-2010)	13,2
Opbrengsten op prijspeildatum	14,6
Kostenstijging	0,6
Opbrengstenstijging	1,4
Renteverlies	2,1
saldo contante waarde (01-01- 2010)	0,1

Geconcludeerd kan worden, dat met inachtneming van het bovengestelde, de economische uitvoerbaarheid voldoende gewaarborgd is.

8. 3. Grondexploitatie

Door middel van de grondexploitatieregeling in de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) beschikken gemeenten over mogelijkheden voor het verhalen van kosten.

Hierbij valt te denken aan kosten voor het bouw- en woonrijp maken en kosten voor het bestemmingsplan.

Daarnaast hebben gemeenten sturingsmogelijkheden, omdat in het geval van grondexploitatie door derden diverse eisen en regels gesteld kunnen worden. Indien sprake is van bepaalde bouwplannen, dient de gemeente hiervoor in beginsel een exploitatieplan op te stellen. Van het opstellen van een exploitatieplan kan worden afgezien als het verhaal van voornoemde kosten "anderszins verzekerd" is.

In onderhavig bestemmingsplan wordt de realisatie van glasopstand mogelijk gemaakt. Volgens het Bro valt dit onder de definitie van 'bouwplan', waardoor in beginsel gelijktijdig met dit bestemmingsplan een exploitatieplan dient te worden vastgesteld. De gemeente heeft echter alle betreffende gronden in eigendom, waardoor de gronden na het bouwrijp maken, kunnen worden uitgegeven.

De kosten die ten behoeve van het te ontwikkelen glastuinbouwgebied worden gemaakt zitten verwerkt in de uitgifteprijs van de bouwrijpe gronden. Het kostenverhaal is hiermee anderszins verzekerd. Het door middel van een exploitatieplan stellen van overige eisen en regels is niet aan de orde. Bij vaststelling van het bestemmingsplan zal de gemeenteraad besluiten om geen exploitatieplan vast te stellen.

===